

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Kłaj na lata 2017 – 2025

Diagnoza społeczno - gospodarcza

Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z samorządem gminnym i przedstawicielami społeczności lokalnej.

Zamawiający:

Gmina Kłaj

Kłaj 655
32-015 Kłaj

Wykonawca:

EU-Consult Sp. z o.o.

ul. Wały Piastowskie 1
80-855 Gdańsk

Gdańsk, 2016

Spis treści

1.	Wprowadzenie – cel, założenia i zakres opracowania.....	8
2.	Powiązanie z dokumentami strategicznymi na poziomie Gminy, powiatu, województwa i kraju	11
2.1.	Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem krajowym:	
	11	
2.2.	Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem regionalnym:.....	12
2.3.	Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem lokalnym:	
	14	
3.	Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy.....	16
3.1.	Przestrzeń i środowisko	16
3.1.1.	Położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy	16
3.1.2.	Środowisko przyrodnicze.....	17
3.1.3.	Dziedzictwo kulturowe i zabytki.....	17
3.1.4.	Struktura użytkowania gruntów.....	18
3.2.	Sfera społeczna	19
3.2.1.	Struktura demograficzna i społeczna gminy	19
3.3.	Sfera gospodarcza.....	20
3.3.1.	Liczba i struktura podmiotów gospodarczych	20
3.3.2.	Stan i struktura bezrobocia.....	21
3.4.	Infrastruktura techniczna.....	23
3.4.1.	Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	23
3.4.2.	Sieć gazowa, ciepłownicza i elektryczna.....	24
3.4.3.	Zasoby mieszkaniowe	25
3.5.	Infrastruktura społeczna.....	26

3.5.1.	Edukacja	26
3.5.2.	Kultura	26
3.5.3.	Sport i rekreacja	27
3.5.4.	Ochrona zdrowia	27
3.5.5.	Pomoc społeczna.....	28
3.5.6.	Aktywność społeczna.....	30
4.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych na podstawie badań własnych	31
4.1.	Analiza przeprowadzonego badania ankietowego.....	31
4.2.	Konsultacje społeczne – spotkanie	40
5.	Analiza SWOT	42
6.	Identyfikacja obszarów kryzysowych	45
6.1.	Problemy społeczne	47
6.1.1.	Ubóstwo.....	47
6.1.2.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	48
6.1.3.	Alkoholizm.....	49
6.1.4.	Niepełnosprawność.....	50
6.1.5.	Bezrobocie	51
6.2.	Problemy gospodarcze	52
6.2.1.	Liczba przedsiębiorstw.....	52
6.2.2.	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	53
6.3.	Problemy infrastrukturalne (przestrzenno-funkcjonalne i techniczne).....	54
6.3.1.	Stan techniczny budownictwa.....	54
6.3.2.	Infrastruktura mieszkalnictwa	55
6.4.	Problemy środowiskowe.....	56

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Fundusz Spójności

6.4.1.	Wysokie natężenie występowania materiałów azbestowych.....	56
6.5.	Podsumowanie: obszary kryzysowe	58
7.	Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji określony w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych	59

1. Wprowadzenie – cel, założenia i zakres opracowania

Powołując się na Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020 rewitalizacja stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy wraz we współpracy ze społecznością lokalną. Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- Uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju Gminy;
- Pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub środowiskowe;
- Ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- Właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- Zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- Koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- Realizacji wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych

oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć¹.

Obszar zdegradowany stanowi obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy (tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych). Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic (warunek – występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze).

Obszar rewitalizacji jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Program rewitalizacji natomiast został zdefiniowany jako inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę Gminy, wieloletni program działań w takich sferach jak: społeczna, ekonomiczna, przestrzenna, infrastrukturalna, środowiskowa, kulturowa. Celem niniejszego programu jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi on narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

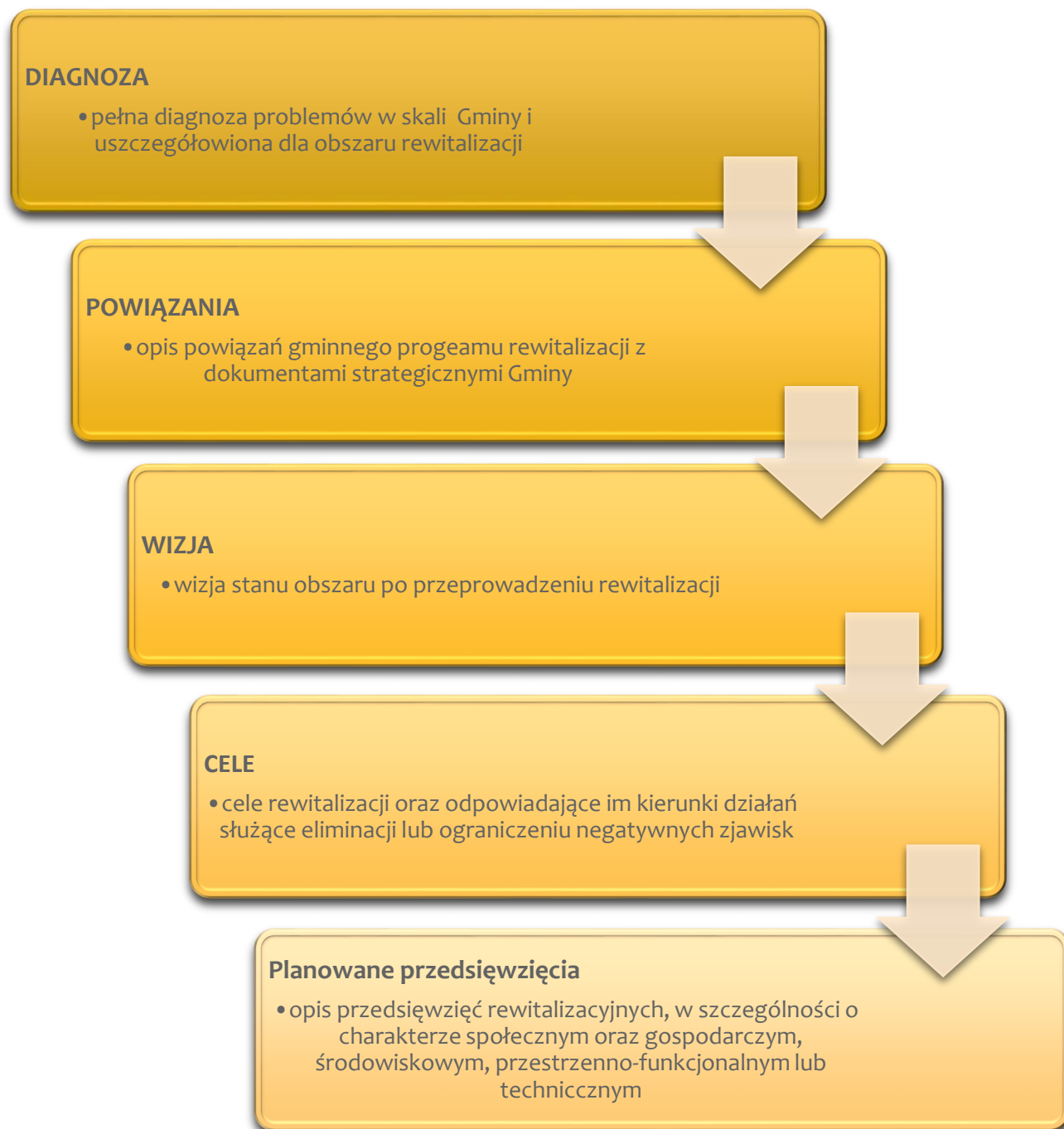
Projekt rewitalizacyjny to zaplanowany oraz ukierunkowany plan na osiągnięcie celów programu rewitalizacji.

Należy zaznaczyć, że głównym źródłem sfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy europejskich są środki RPO (EFS i EFR). Komplementarnym źródłem ich współfinansowania są także środki KPO (EFS, EFR, FS). Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych mogą być również środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne.

W celu stworzenia kompleksowego programu rewitalizacji, w niniejszym dokumencie szczególna uwaga została zwrócona na dokładną diagnozę, opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele rewitalizacji oraz opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

¹ Wszystkie poniższe definicje w niniejszym podrozdziale pochodzą z dokumentu pn. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 5-8.

Rysunek 1. Etapy tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi na poziomie Gminy, powiatu, województwa i kraju

Niniejszy dokument pt. „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Kłaj na lata 2017 – 2025” jest spójny z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

2.1. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem krajowym:

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju –Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna:

- Cel 3 – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki;
- Cel 6 – Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny;
- Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny;
- Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (ŚSRK) – Strategia Rozwoju Kraju 2020

- Cel główny: Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.
- Cele rozwojowe:
 - wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb aktywności obywatela.
 - rozwój kapitału ludzkiego.
 - wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna

- Cel 1: Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych. Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo
- Cel 3: Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka
- Cel 4: Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

- Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.
- Cel 2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

2.2. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem regionalnym:

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020

Wizja „Małopolska 2020” zakłada, aby region był „atrakcyjnym miejscem życia, pracy i spędzania czasu wolnego, europejskim regionem wiedzy i aktywności, silnym wartościami uniwersalnymi, tożsamością i aspiracjami swoich mieszkańców, świadomie czerpiącym z dziedzictwa i przestrzeni regionalnej, tworzącym szanse na rozwój ludzi i nowoczesnej gospodarki”.

- Cel główny: efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim; cel główny ma zostać realizowany w strefie:
 - gospodarki wiedzy i aktywności – region atrakcyjny dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców,

- *dziedzictwo i przemysł czasu wolnego* – wysoka atrakcyjność regionu w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury,
- *infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* – wysoka zewnętrzna i wewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej,
- *krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony* – silna pozycja konkurencyjna Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w przestrzeni europejskiej oraz wzrost potencjału ekonomicznego subregionów w wymiarze regionalnym i krajowym,
- *rozwój miast i terenów wiejskich* – aktywne ośrodki usług publicznych i gospodarczych zapewniające szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich,
- *bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* – wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców regionu w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym,
- *zarządzanie rozwojem województwa* – efektywne zarządzanie regionu, którego rozwój oparty jest na współpracy i mobilizowaniu zasobów.

Strategia Rozwoju Powiatu Wileckiego na lata 2014-2020

Wizja rejonu „Powiat Wielicki Solą Polskiej Ziemi” zakłada, aby rejon ten rozwijał się turystycznie i gospodarczo w zgodzie ze środowiskiem naturalnym dzięki aktywnej, zintegrowanej społeczności, czerpiącej z dziedzictwa przeszłości i pielęgnującej tradycje; niniejsza wizja ma zostać osiągnięta, dzięki celom strategicznym i operacyjnym, którymi m.in. są:

- Cel operacyjny 1.1.1. – rozwój stref aktywności gospodarczej i infrastruktury sprzyjającej inwestowaniu;
- Cel operacyjny 1.1.5. – wykorzystanie możliwości rozwoju ekonomii społecznej, w tym rozwój przedsiębiorczości społecznej;
- Cel operacyjny 1.2.1. – wspólna strategia jednostek samorządu terytorialnego dotycząca wspierania przedsiębiorczości;
- Cel operacyjny 1.3.1. – promowanie gospodarstw ekologicznych, produktów tradycyjnych i regionalnych;
- Cel operacyjny 1.4.2. – budowa i modernizacja sieci dróg powiatowych wraz z drogowymi obiektami inżynieryjnymi;
- Cel operacyjny 2.1.3. – wzbogacenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży, w tym także dla osób niepełnosprawnych;

- Cel operacyjny 2.1.9. – tworzenie odpowiednich warunków do realizowania programów profilaktycznych oraz sportowych, kulturalnych i społecznych;
- Cel operacyjny 2.2.2. – ochrona i renowacja obiektów zabytkowych powiatu;
- Cel operacyjny 2.4.1. – wspieranie rozwoju turystyki ekologicznej (konnej, rowerowej, pieszej, agroturystyki);
- Cel operacyjny 3.2.4. – wzrost efektywności działań pomocy społecznej;
- Cel operacyjny 3.4.1. – aktywizacja lokalnego rynku pracy;
- Cel operacyjny 4.1.1. – wspieranie działań zmierzających do rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych;
- Cel operacyjny 5.1.5. – promocja gospodarki, turystyki, dziedzictwa kulturowego i aktywności społecznej mieszkańców;
- Cel operacyjny 6.3.1. – wzmocnienie tożsamości lokalnej;

2.3. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem lokalnym:

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kłaj na lata 2012-2015 z uwzględnieniem Perspektywy na lata 2016-2019

Cele z zakresu ochrony środowiska:

- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

Projekt: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kłaj na lata 2016-2025

Misją jest „poprawa jakości życia w gminie oraz dążenie do aktywnej integracji społecznej poprzez stwarzanie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz zaspakajanie potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną”; niniejsze założenie ma zostać zrealizowane m.in. poprzez realizację poniższych celów:

- wielowymiarowe wsparcie osób bezrobotnych oraz działania podejmowane w celu mobilizowania osób do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielniania się,
- zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego,
- promowanie zdrowia, prowadzenie profilaktyki zdrowotnej,

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców.

3. Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy

3.1. Przestrzeń i środowisko

3.1.1. Położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy

Gmina wiejska Kłaj położona jest w południowej Polsce, w środkowej części województwa małopolskiego, na terenie powiatu wielickiego, na wschodniej granicy z powiatem bocheńskim. Jej powierzchnia wynosi 8262 ha (83 km²)², co stanowi 20,11% powierzchni powiatu i 0,54% województwa.

Siedzibą Gminy jest miejscowość Kłaj. W obrębie granic Gminy skupionych jest 9 sołectw: Brzezie, Dąbrowa, Grodkowice, Gruszki, Kłaj, Łężkowice, Łysokanie, Szarów i Targowisko.

Rysunek 2. Położenie Gminy wiejskiej Kłaj w powiecie wielickim

Źródło: <http://www.wieliczka.pl/new/index.php?ram=s&id=15&pmid=38>
<http://www.wieliczka.pl/dzialy/wieliczka/Gminy-powiatu-wielickiego/Gmina-klaj>

Gmina Kłaj graniczy z 8 innymi jednostkami, tj.:

- od północy i północno-zachodu z Gminą Niepołomice,
- od wschodu z Gminą Bochnia i Gminą Drwina należącymi do powiatu bocheńskiego,
- od południa z Gminą Głodów i Gminą Łapanów (powiat bocheński).

² Oficjalna strona Gminy Kłaj <http://www.klaj.pl/dla-turysty/informacje-turystyczne/polozenie>

Gmina Kłaj znajduje się w zasięgu oddziaływania Krakowa, oddalonego o około 33 km w kierunku zachodnim, które stanowi ośrodek obsługi I rzędu województwa małopolskiego. Ośrodkiem II rzędu jest Miasto Wieliczka (położona około 20 km na zachód), pełniące zarazem funkcje głównego centrum powiatu wielickiego. Stosunkowo blisko od omawianej Gminy położona jest Bochnia (15 km) w kierunku południowo-wschodnim.

3.1.2. Środowisko przyrodnicze³

Pod względem położenia geograficznego Gmina Kłaj leży w zachodniej części Kotliny Sandomierskiej, na jej południowym obrzeżu, w mezoregionie Doliny Raby. Na południe od przysiółka Goły Brzeg i w bezpośrednim jego sąsiedztwie, rozlewa się jedno z najdłuższych i najbardziej okazałych starorzeczy rzeki Raby. W latach siedemdziesiątych od głównego koryta Raby starorzecze to, zostało odcięte w górnym biegu tamą, a nowe przeprowadzono przekopem liczącym 0,5 km.

Zarówno położenie, jak i ukształtowanie Gminy Kłaj sprawia, że jest ona zaliczana do najmniej skażonych w województwie małopolskim. Ponadto, na terenie Gminy znajduje się jedno z największych w Polsce południowej torfowisk niskich, tzw. Wielkie Błoto. Torfowisko powstało w podmokłym zagłębieniu powierzchni starszej terasy Wisły-Raby ze względu na słaby odpływ wód. Wody powierzchniowe na terenie Gminy Kłaj, głównie tworzą wody rzeki Raba, należąca do sieci hydrograficznej dorzecza górnej Wisły. Rzeka ta, wraz z lokalnymi, mniejszymi ciekami, stwarza zagrożenie powodziowe dla analizowanej jednostki.

3.1.3. Dziedzictwo kulturowe i zabytki

Na terenie Gminy Kłaj zlokalizowane są obiekty zabytkowe o różnej wartości i skali ochrony – od pojedynczych obiektów do zespołów. W granicach Gminy zauważyć można liczne świadectwa wczesnego osadnictwa, które zostały określone, jako stanowiska archeologiczne.

³ Opracowano na podstawie Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kłaj na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 (Kłaj 2012).

Na terenie Gminy Kłaj znajdują się nieruchomości objęte ochroną prawną na podstawie przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Najcenniejsze z nich nieruchomości zostały wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie. Zabytkiem o dużym znaczeniu dla Gminy jest zespół dworski w Grodkowicach, na który składa się m.in. dwór, obora, piwniczka (serownik) oraz park z fontanną i figurą.

3.1.4. Struktura użytkowania gruntów

Struktura przestrzenna Gminy Kłaj ujawnia silny związek zagospodarowania z warunkami środowiska. Pod tym względem wyróżnia się:

- część północną o słabych glebach i nieco gorszych warunkach klimatycznych, gdzie zajmuje kompleks leśny Puszczy Niepołomickiej,
- środkowy pas o średnich i słabszych glebach, który zajmują układy osadnicze z większością obiektów infrastruktury społecznej,
- południowa część o najlepszych warunkach klimatyczno-glebowych wykorzystywana głównie rolniczo, gdzie również mają miejsce tereny rekreacyjne (kompleks ogródków działkowych o powierzchni 43 ha), pobudzając przy tym rozwój funkcji usługowych: handlu i komunikacji,
- koryto rzeki Raby wraz ze zbiorowiskami łęgowymi terasy zalewowej oraz Puszcza Niepołomicką tworzy element struktury przyrodniczej – korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadregionalnym, dzięki któremu zachodzi wymiana materiału genetycznego w obrębie naturalnych gatunków flory i fauny; z tego względu, w celu zachowania ciągłości połączeń przyrodniczych wymaga się utrzymania zdyscyplinowanych działań w przestrzeni⁴.

Użytkowanie gruntów w Gminie Kłaj rozkłada się głównie między użytkami rolniczymi, a gruntami leśnymi, zadrzewionymi i zakrzewionymi. Rozkład ten potwierdzają dane przedstawione w poniższym zestawieniu. Największy teren w 2014 r. zajmowały grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione (3 126 ha, tj. 48,11%). Dużą powierzchnię stanowiły także użytki rolne (42,04%), w tym grunty orne, sady, łąki i pastwiska. O wiele mniej

⁴ Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kłaj na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019, Kłaj 2012.

przypadło na grunty zabudowane oraz zurbanizowane (584 ha, tj. 8,99%). Natomiast, najmniejszy odsetek (poniżej 1%) stanowiły grunty pod wodami i nieużytki. W obszarze Gminy nie wyróżniono użytków ekologicznych.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Kłaj w 2014 r.

Wyszczególnienie powierzchni	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni Gminy [%]
Użytki rolne razem, w tym m.in.:	2732	42,04
–grunty orne	1796	
–sady	79	
–łąki i pastwiska trwałe	711	
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem, w tym m.in.:	3126	48,11
–las	3073	
–grunty zadrzewione i zakrzewione	53	
Grunty pod wodami razem	18	0,28
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem, w tym m.in.:	584	8,99
–tereny mieszkaniowe	161	
–tereny przemysłowe	16	
Użytki ekologiczne	0	0
Nieużytki	35	0,54
Tereny różne	3	0,05
OGÓŁEM	6498	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.2. Sfera społeczna

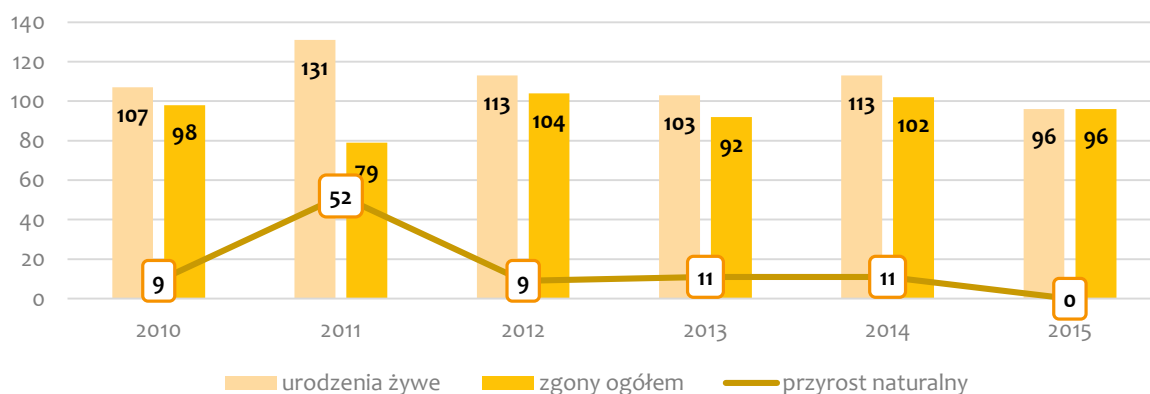
3.2.1. Struktura demograficzna i społeczna gminy

Liczba ludności zamieszkująca Gminę Kłaj w 2015 roku wskazywała na 10 567 osób, w tym 5 184 mężczyzn (49,06%) oraz 5 383 kobiety (50,94%). Jednocześnie zaznaczyć należy, że w analizowanym okresie odnotowano wzrost ludności o 1,52%. Między 2010 a 2015 rokiem liczba mieszkańców na terenie Gminy wzrosła o 161 osób. Współczynnik feminizacji w 2015 roku kształtował się na poziomie 104, czyli na 100 mężczyzn przypadało 104 kobiet.

Gęstość zaludnienia w 2010 r. w Gminie wiejsko-miejskiej Kłaj wynosiła 159 osoby na km² i wzrosła do 163 osób na km² w 2015 r. Wahania gęstości zaludnienia były adekwatne do zauważalnej w latach 2010-2015 zmienności liczby ludności. Porównując gęstość zaludnienia Gminy Kłaj z innymi obszarami powiatu wielickiego - był to najniższy współczynnik w całym rejonie (razem z Gminą Niepołomice).

Przyrost naturalny na terenie Gminy w ciągu pięciu lat kształtował się na poziomie dodatnim, co oznacza, że liczba urodzeń żywych była wyższa niż zgonów. Tylko w roku 2015 nastąpiła wyrównana sytuacja, gdy liczba urodzeń żywych wyniosła tyle samo, co liczba zgonów, dając wówczas zerową wartość przyrostu naturalnego. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w 2011 r. (52).

Wykres 1. Przyrost naturalny na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.3. Sfera gospodarcza

3.3.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

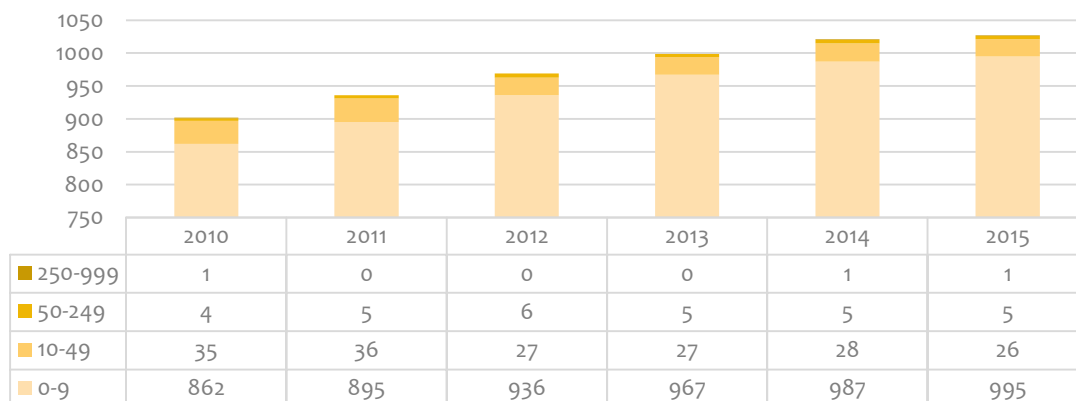
W latach 2010-2015 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gminie Kłaj zwiększyła się. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 było o 12,17% podmiotów więcej. Na terenie Gminy Kłaj w 2015 r. występowało 1 027 podmiotów zarejestrowanych w Rejestrze REGON.

Spośród podmiotów gospodarki narodowej w 2015 r. najliczniejszą grupę stanowiły mikro przedsiębiorstwa (995). Firm małych było 26, średnich 5, a dużych 1. Co więcej, tego

samemu roku w Gminie nie odnotowano żadnej firmy zatrudniającej więcej niż 1000 pracowników.

Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie Gminy Kłaj zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. funkcjonowało 1175 gospodarstw rolnych. Wśród nich najwięcej było gospodarstw posiadających powierzchnię poniżej 1 ha. Gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha było razem 311, z czego 292 stanowiły te od 1 do 10 ha, a pozostałe 19 gospodarstw rolnych liczyło powyżej 10 ha.

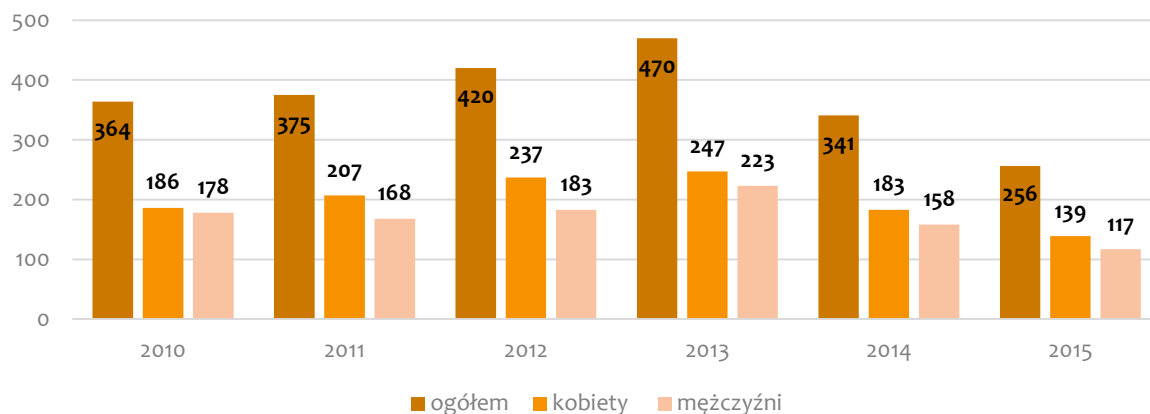
Obecny poziom rozwoju gospodarstwa rolniczego oraz korzystne warunki przyrodnicze w Gminie Kłaj pozwalają (pomimo występujących niekorzystnych aktualnie warunków ekonomicznych) oczekiwać udogodnień w restrukturyzacji gospodarki rolnej w Gminie, czyli pojawienie się gospodarstw o większej powierzchni i stale powiększających posiadany areał gruntów, które także mają dużą zdolność dostosowania swojego profilu produkcji do aktualnego stanu gospodarki rynkowej.

3.3.2. Stan i struktura bezrobocia

Liczba osób pozostających bez pracy na terenie Gminy Kłaj między 2010 a 2013 r. zwiększała się przyjmując wartości od 364 do 470 osób, a następnie do 2015 r. znacznie spadała. W 2015 roku liczba bezrobotnych kształtowała się na poziomie 256, co względem roku 2010 stanowiło spadek o 39,67%. Z kolei, względem liczby bezrobotnych w 2013 r., kiedy było ich najwięcej, odnotowano spadek o 45,53 %. Analizując każdy rok oddzielnie, sytuacja pozostawania bez pracy między kobietami a mężczyznami nie była wyrównana.

Liczba bezrobotnych mężczyzn na przestrzeni pięciu lat zmniejszyła się o 34,27%, natomiast kobiet o 25,27%.

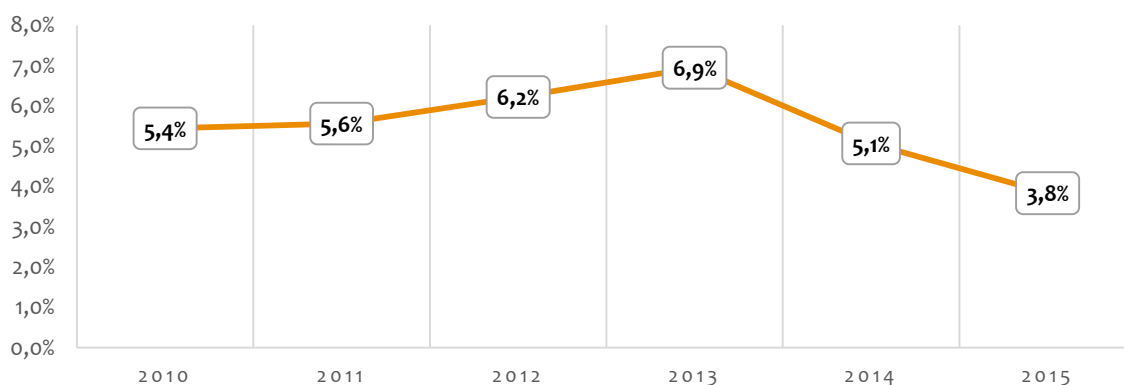
Wykres 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres umieszczony poniżej zawiera porównanie wskaźnika udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015. Przez pierwsze trzy lata wskaźnik łagodnie wrastał, natomiast później wyraźnie spadał. Najwyższy udział bezrobotnych odnotowano w 2013 r., wskaźnik osiągnął wartość 6,9%. Z kolei najniższy wskaźnik udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy był w 2015 roku i ukształtował się na poziomie 3,8%.

Wykres 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kłaj w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.4. Infrastruktura techniczna

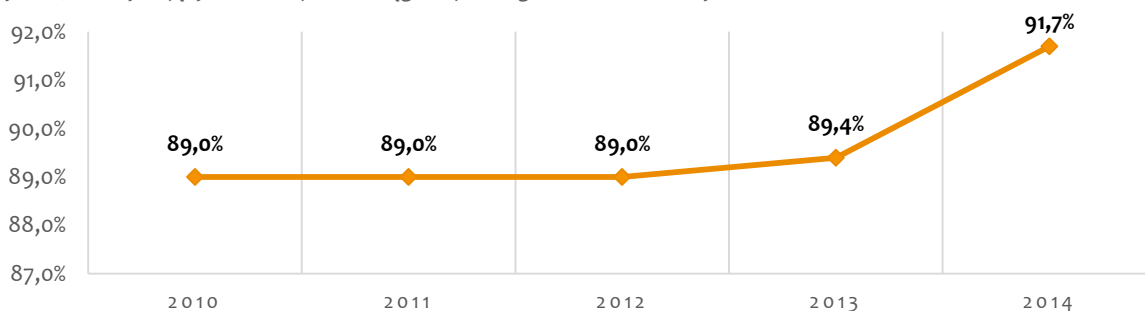
3.4.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Kłaj zaopatrywana jest w wodę z ujęcia wód podziemnych w Szarowie, za pomocą zainstalowanych studni głębinowych. Zbiorniki do magazynowania wody znajdują się w Grodkowicach i Brzeziu. Na terenie Gminy istnieje jeden system wodociągowy z połączenia trzech wodociągów lokalnych. Co więcej, w Gminie znajduje się około 1 700 studni przydomowych, często wykorzystywanych jako źródło wody gospodarczej. Jednakże, dla prawidłowego funkcjonowania środowiska niniejsza sieć wodociągowa musi mieć zapewniony odbiór wód zanieczyszczonych.

W przeciągu pięciu lat długość sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Gminy Kłaj zwiększyła się tylko o 0,9 km. Na koniec analizowanego okresu sieć ta liczyła 93,4 km. Sieci wodociągowej towarzyszyło 2 850 przyłączy prowadzących wodę do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W stosunku do 2010 r. ich liczba wzrosła o 0,7%.

Odsetek ludzi korzystający z instalacji wodociągowej przez pierwsze trzy lata badanego okresu nie zmieniał się. Na początku okresu badań wartość ta wynosiła ogółem 89,0% i względem roku 2015 zwiększyła się o 2,7 punktów procentowych (p. p.).

Wykres 5. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności Gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ścieki bytowo-komunalne z obszaru Gminy Kłaj odprowadzane są do trzech oczyszczalni ścieków, które umiejscowione są :

- we wsi Kłaj – oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznym odbierająca ścieki socjalno-bytowe, obsługuje częściowy obszar miejscowości Kłaj i Targowisko oraz całą wieś Łęzkowice,

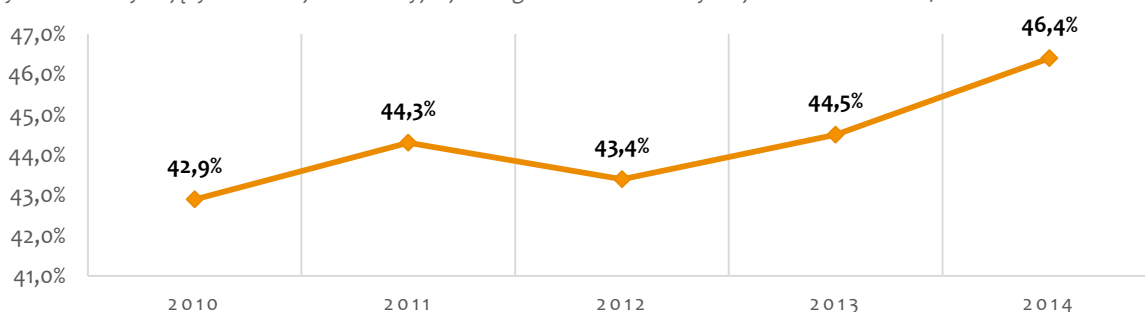

- na terenie Zakładu Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych w Kłaju – oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznym, odbierająca ścieki bytowe,
- we wsi Targowisko – oczyszczalnia typu BIOBLOK PS 100 odbierająca ścieki komunalne,

Odbiornikiem oczyszczonych ścieków z powyższych zakładów jest potok Tusznica współtworząca zlewnię rzeki Raby. Oprócz powyższych systemów oczyszczania ścieków na terenie Gminy Kłaj zlokalizowanych jest także 15 przydomowych (indywidualnych) oczyszczalni ścieków. Wszystkie zostały wyposażone w drenaż rozsączający oczyszczone ścieki po powierzchni ziemi. Długość sieci kanalizacyjnej w omawianej jednostce w roku 2010 r. liczyła 46,7km, a przyłączonych do niej budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania było 1 110. Wskaźniki te w przeciągu pięciu lat zwiększyły się, odpowiednio o 0,95% i 12,18%.

Udział osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej kształtował się w 2015 r. na poziomie 46,4%. Była to zarazem najwyższa wartość w okresie czterech lat. Z kolei, najniższy wskaźnik osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej odnotowano w 2010 r.

Wykres 6. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności Gminy Kłaj w latach 2010-2014

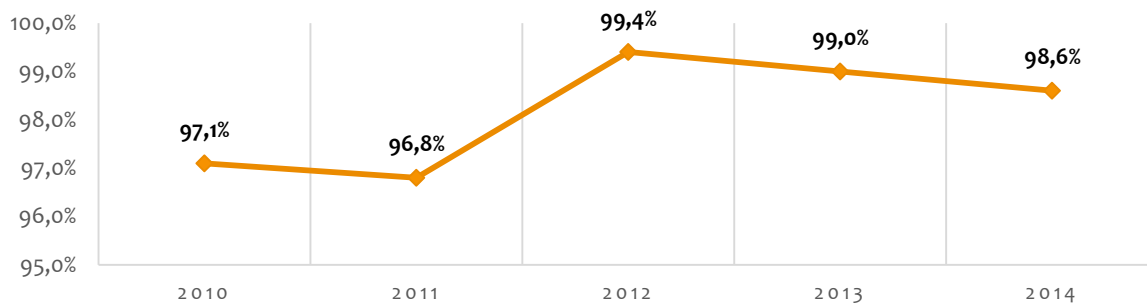

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.4.2. Sieć gazowa, ciepłownicza i elektryczna

Na terenie Gminy zlokalizowane są specjalistyczne sieci i urządzenia gazownicze, w tym gazociągi wysokoprężne, stacje redukcyjne gazu I i II stopnia, gazociągi średnioprężne i niskoprężne. Wszystkie miejscowości Gminy są zgazyfikowane. Udział osób korzystających z instalacji gazowej z 2010 r. na 2015 r. na terenie Gminy wzrósł o 1,5 p.p. Prawie 100% osób korzystających z instalacji gazowej było w 2012 i 2013 r. Najniższy wskaźnik zarejestrowano w 2011 r. (96,8%).

Wykres 7. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności Gminy Kłaj w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najmniej rozwiniętym systemem instalacji technicznej w Gminie Kłaj, jest sieć ciepłownicza. Brakuje zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło oraz dużych kotłowni grzewczych lub technologicznych. Niewystarczająca jest także ilość lokalnych kotłowni o dużej mocy cieplnej. Z tego względu, większość potrzeb energetycznych i grzewczych mieszkańców Gminy Kłaj jest zaspokajanych dzięki małym kotłowniom i kotłowniom domowym. Ponadto, niektóre obiekty użyteczności publicznej, usługowych i zakładów produkcyjnych posiadają własne, nowoczesne (przyjazne dla środowiska naturalnego) kotłownie gazowe. Podczas gdy, część starej zabudowy stale jest ogrzewana piecami kaflowymi, a obiekty usługowe ogrzewane są elektrycznie lub przenośnymi urządzeniami grzewczymi.

Rozwój infrastruktury technicznej w dużej mierze uzależniony jest od dostępności środków finansowych (dotacje, kredyty, środki własne). Inną trudnością w zachowaniu ciągłości poszczególnych sieci instalacyjnych w granicach Gminy Kłaj, jest dość duża liczba obszarów zabudowy rozproszonej.

3.4.3. Zasoby mieszkaniowe

Układ urbanistyczny przedmiotowej Gminy regulowany jest zasadami gospodarki nieruchomościami. Niniejsza polityka przestrzenna wynika z ustalonego Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kłaj, który obejmuje wsie: Dąbrowa, Grodkowice, Targowisko, Brzezie, Szarów, Kłaj, Łężkowice, Łysokanie.

W ramach trwającego procesu inwestycyjnego na terytorium Gminy Kłaj, w przeciągu czterech lat zmieniła się sytuacja dotycząca zasobów mieszkaniowych. Między innymi wrosła liczba mieszkań (tj. o 3,66%); na koniec 2014 r. było ich ponad 3 tys.

Równocześnie zwiększyła się liczba izb, tj. o 4,28% oraz łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (z 280 602 m² w 2010 r. do 296 366 m² w 2014 r.).

3.5. Infrastruktura społeczna

3.5.1. Edukacja

Gmina Kłaj zapewnia usługi oświatowe w szerokim zakresie – od wychowania przedszkolnego po naukę gimnazjalną. Jednostkami edukacyjnymi są:

- Przedszkole Samorządowe w Kłaju,
- Przedszkole Samorządowe w Dąbrowie,
- Niepubliczne Przedszkole „Ogród Montessori”,
- Szkoła Podstawowa w Grodkowicach,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Brzeziu im. ks. Jerzego Popiełuszki (szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Kłaju im. ks. Jana Twardowskiego (szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Szarowie im. Świętej Królowej Jadwigi (oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Targowisku im. Tadeusza Kościuszki (oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum).

3.5.2. Kultura⁵

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w Gminie Kłaj jest Referat Promocji, Kultury i Sportu. Działalność kulturalną w Gminie wykonuje także Gminna Biblioteka Publiczna w Kłaju, posiadająca dwie filie w Szarowie i Brzeziu. Gminna Izba Regionalna, to kolejna jednostka kulturalna w Gminie Kłaj powstała w 1999r. Misją tej organizacji jest rozpowszechnianie wiedzy o kulturze Kłaja i pobliskich wsi.

Na obszarze Gminy od 2011 r., funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW). Program UTW obejmuje m.in. poznanie tajników filozofii i wiedzy o sztuce oraz organizuje wycieczki i rekreacyjne.

⁵ Opracowano na podstawie Projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kłaj na lata 2016-2025

Od 2012 r. działa gminny chór Gaudium, który liczy sobie 32 artystów, w tym 27 kobiet i 6 mężczyzn. Instytucją aktywizującą mieszkańców jest również Klub Mam, a na rzecz szerzenia zainteresowań kulturowych wśród mieszkańców Gminy Kłaj, działa sześć Domów Kultury (w Brzeziu, Dąbrowie, Gruszkach, Łężkowicach, Łysokaniach, Szarowie i Targowisku) oraz Koła Gospodyń Wiejskich.

3.5.3. Sport i rekreacja⁶

Możliwość uprawiania sportu i rekreacji w Gminie Kłaj uwarunkowane jest przede wszystkim atrakcyjnymi warunkami geograficznymi i stale rozwijającą się infrastrukturą.

Na obiekty sportowo-rekreacyjne składają się:

- hala sportowa przy ZSO w Kłaju dysponująca sprzętem sportowym oraz zapleczem wyposażonym w dwie nowoczesne szatnie z urządzeniami sanitarnymi;
- kompleks lekkoatletyczny przy ZSO w Kłaju umożliwiający grę w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę i piłkę ręczną, wyposażony w jedyną w powiecie wielickim bieżnię lekkoatletyczną;
- Skate Park przy budynku Urzędu Gmin gdzie jest możliwość korzystania z minirampy, dwóch urządzeń typu grand-box, prostej poręczy oraz ławki.

Do czynnie funkcjonujących organizacji sportowych na terenie przedmiotowej jednostki, należy: Krakowski Klub Karate Tradycyjnego – oddział Kłaj, Ludowy Klub Sportowy „Start” Brzezie, Ludowy Klub Sportowy „Targowianka”, Ludowy Klub Sportowy „Zryw” Szarów, Towarzystwo Sportowe „Wolni” Kłaj, Uczniowski Klub Sportowy „ALFA” Szarów, Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” Targowisko, Uczniowski Klub Sportowy „OLIMPIJCZYK” Grodkowice, Uczniowski Klub Sportowy „SMYK” Brzezie, Uczniowski Klub Sportowy „SPRINTER” Kłaj.

3.5.4. Ochrona zdrowia

W zakresie ochrony zdrowia i życia na terenie Gminy Kłaj funkcjonują ośrodki zdrowia oraz specjalistyczne poradnie.

⁶ Opracowano na podstawie <http://www.klaj.pl/dla-mieszkancow/> oraz Projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kłaj na lata 2016-2025.

Tabela 2. Ośrodki Zdrowia i Poradnie funkcjonujące na terenie Gminy Kłaj

Ośrodki Zdrowia	Poradnie
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kłaju, - Ośrodek Zdrowia w Brzeziu, - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej PROF-MED s.c. w Łęzkowicach	- Niepołomickie Centrum Profilaktyczno-Lecznicze – filia Łęzkowice, - Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – Urząd Gminy w Kłaju,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.klaj.pl/dla-mieszkanow/ochrona-zdrowia/>

Do podstawowych zadań Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (NZOZ) w Kłaju należy udzielanie mieszkańcom Gminy świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia w ramach: podstawowej opieki zdrowotnej, poradni ginekologicznej, poradni lekarza rehabilitacji, poradni okulistycznej, poradni stomatologicznej, poradni chirurgii urazowo-ortopedycznej, poradni neurologicznej, zabiegów rehabilitacyjnych, szczepień ochronnych, badań bilansowych i fluoryzacji.

Poradnia w Łęzkowicach będąca filią Niepołomickiego Centrum Profilaktyczno-Leczniczego (NCPL), prowadzi usługi medyczne w zakresie porad specjalistycznych, rehabilitacji oraz opieki długoterminowej. W ramach NCPL świadczeń zdrowotnych udziela: poradnia specjalistyczna, hospicjum domowe dla dzieci, hospicjum domowe dla dorosłych, pielęgniarska opieka długoterminowa, zespół długoterminowej opieki dla chorych wentylowanych mechanicznie.

3.5.5. Pomoc społeczna

Udzielanie pomocy społecznej ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których sami nie są w stanie pokonać wykorzystując przy tym tylko własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dlatego, w ramach pomocy społecznej okazywane jest wsparcie osobom i rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb.

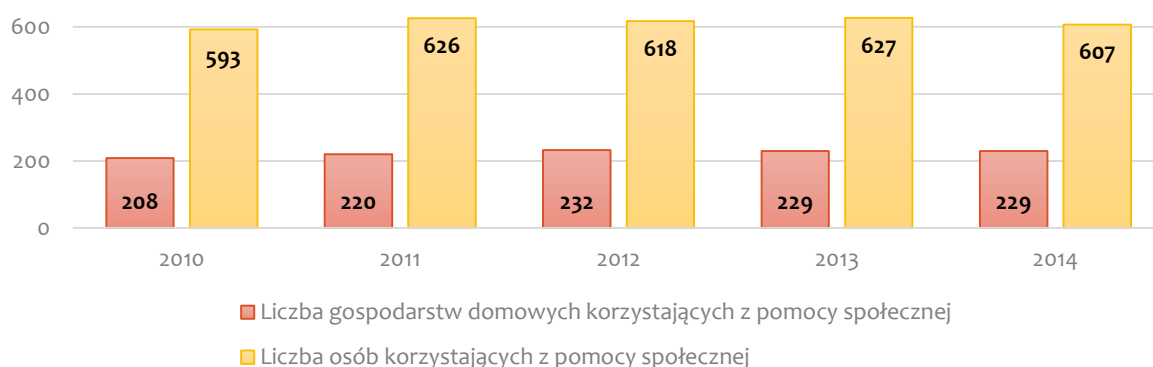
Pomoc społeczna w Gminie Kłaj wykonywana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju. Wśród zadań należących do GOPS-u wyróżnia się:

- udzielanie świadczeń rodzinnych,
- udzielanie pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,

- udzielanie dodatków mieszkaniowych,
- świadczenie opieki zdrowotnej.

W przeciągu czterech lat liczba gospodarstw oraz liczba osób korzystających z gminnej pomocy społecznej różniła się. Najwięcej udzielonych świadczeń dla gospodarstw domowych odnotowano w 2013 r., a najmniej w 2010 r. Z kolei miernik osób korzystających z pomocy OPS w Kłaju najwyższy był w 2012 r., który w stosunku do 2010 r., wzrósł o 10,34%.

Wykres 8. Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W ramach swojej działalności, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju współpracuje z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi Gminy i sołectw, jednostkami organizacyjnymi Gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną. W 2014 roku wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w Gminie Kłaj wyniosły 4.828.160 zł i były o 119.836 zł wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim.

Ważnymi powodami przyznawania świadczeń z zakresu pomocy społecznej w 2014 r. były również niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa, a także alkoholizm i przemoc. Udzielane przez GOPS świadczenia pomocy społecznej miały charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy.

3.5.6. Aktywność społeczna

Aktywność ludności wiejskiej koncentruje się wokół działalności stowarzyszeń, fundacji, kół oraz innych związków społecznych. Ich celem przede wszystkim jest ochrona dorobku kultury, dbanie o rozwój Gminy Kłaj oraz organizacja życia społecznego.

W 2014 roku w obrębie jednostki administracyjnej Kłaj funkcjonowało łącznie 19 organizacji pozarządowych. Oprócz wcześniej wymienionych organizacji z zakresu kultury, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej, działa również:

- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kłaj,
- Stowarzyszenie Rozwoju Kłaja,
- Stowarzyszenie Klubu Seniora „Na 102”,
- Stowarzyszenie „Świat Przyjaciół”,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Dobro Dziecka”,
- Stowarzyszenie „Jasmina” Nowoczesna Kobieta Na Wsi,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Targowisko,
- Związek Harcerstwa Polskiego – 5 DH „Leśni Ludzie” w Kłaju,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Niepełnosprawnych ze Szczególnym Uwzględnieniem Dzieci I Młodzieży „Życzliwa Dłoń”.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych na podstawie badań własnych

4.1. Analiza przeprowadzonego badania ankietowego

W celu zebrania danych potrzebnych przy analizie, przeprowadzono wywiady techniką CATI (Computer Assisted Telephone Interview), tj. metodą wspomaganego komputerowo wywiadu telefonicznego.

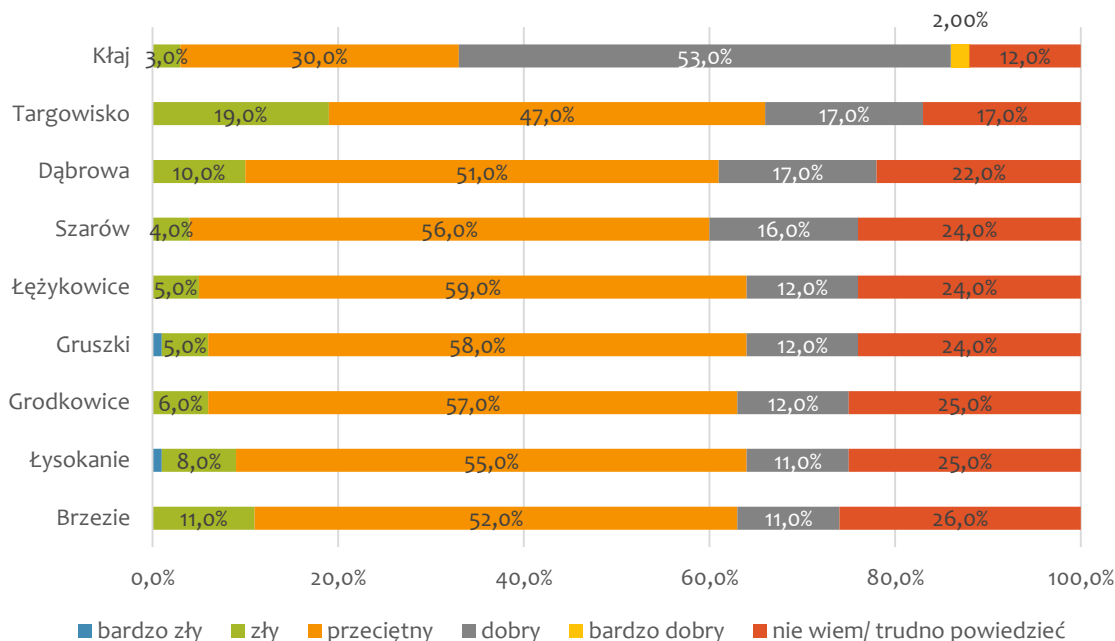
Respondentów poproszono o ocenę ogólnego stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów Gminy. W przypadku większości miejscowości największa część respondentów odpowiadała, wybierając opcję „nie wiem” lub „przeciętny”.

Zdecydowanie najlepiej oceniona została miejscowość Kłaj. Ponad połowa ankietowanych (53,0%) uważa jej stan za dobry, a 2,0% za bardzo dobry. Pozostałe miejscowości uzyskały podobną ilość odpowiedzi negatywnych i pozytywnych, w tym:

- Brzezie (11,0% wskazań „zły” i 11,0% „dobry”);
- Dąbrowa (10,0% wskazań „zły” i 17,0% „dobry”);
- Targowisko (19,0% wskazań „zły” i 17,0% „dobry”).

Szczegółowe dane zostały przedstawione na poniższym wykresie:

Wykres 9 Proszę ocenić ogólny stan społeczno-gospodarczy poszczególnych sołectw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Badanych poproszono o ocenę skali występowania poszczególnych problemów. Za dużą respondenci uznali skalę występowania:

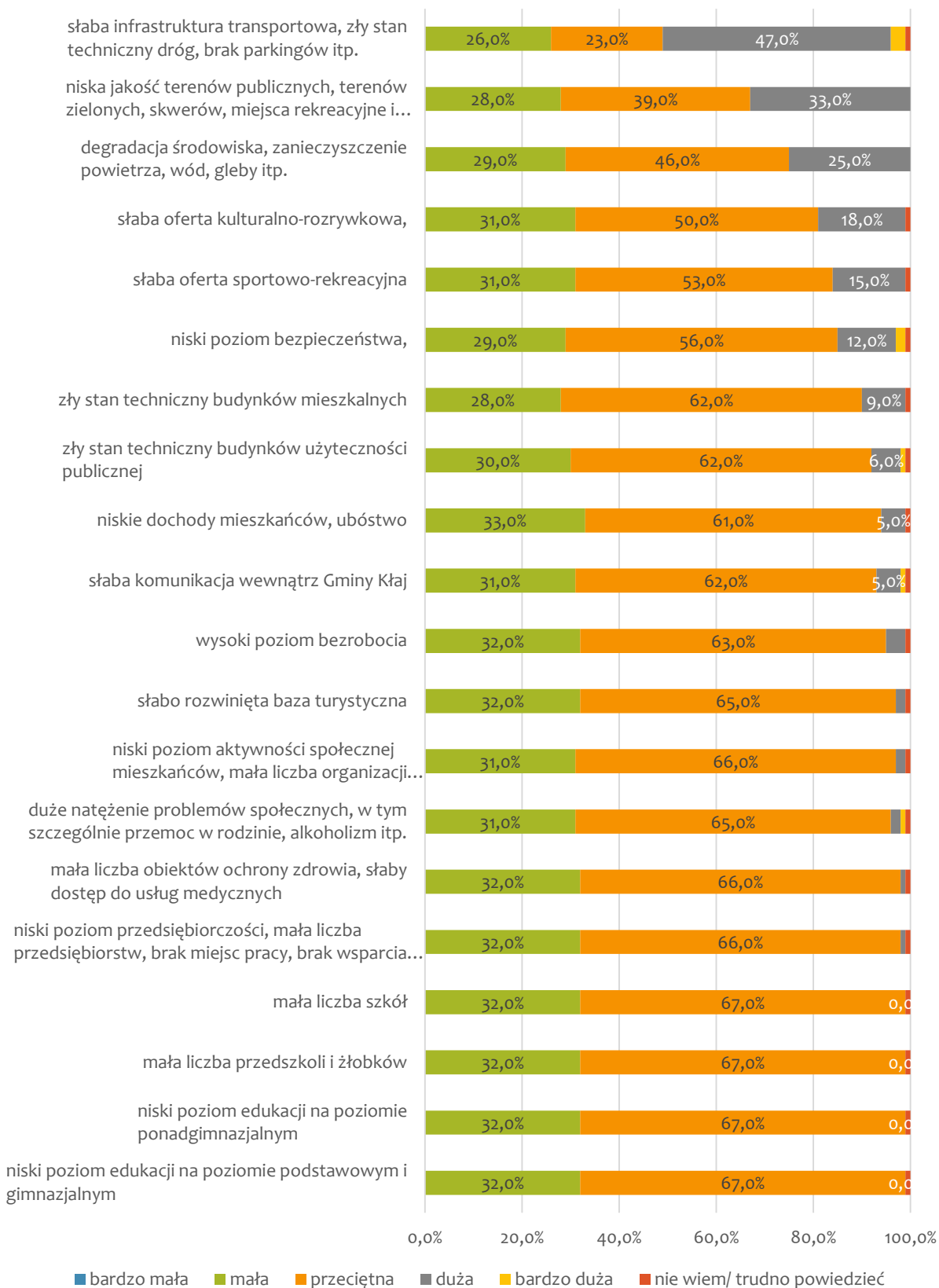
- słabej oferty kulturalno-rozrywkowa (18,0% wskazań „duża”);
- degradacji środowiska (25,0% wskazań „duża”);
- niskiej jakości terenów publicznych (33,0% wskazań „duża”);
- słabej infrastruktury transportowej (47,0% wskazań „duża”).

Za małą (po 32,0% wskazań) respondenci natomiast uznali skalę występowania:

- niskiego poziomu edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym;
- niskiego poziomu edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym;
- małej liczby przedszkoli i żłobków;
- małej liczby szkół;
- niskiego poziomu przedsiębiorczości;
- małej liczby obiektów ochrony zdrowia;
- słabo rozwiniętej bazy turystycznej;
- wysokiego poziomu bezrobocia.

Wykres 10 Proszę ocenić skalę występowania poszczególnych problemów w Pana(i) miejscu zamieszkania

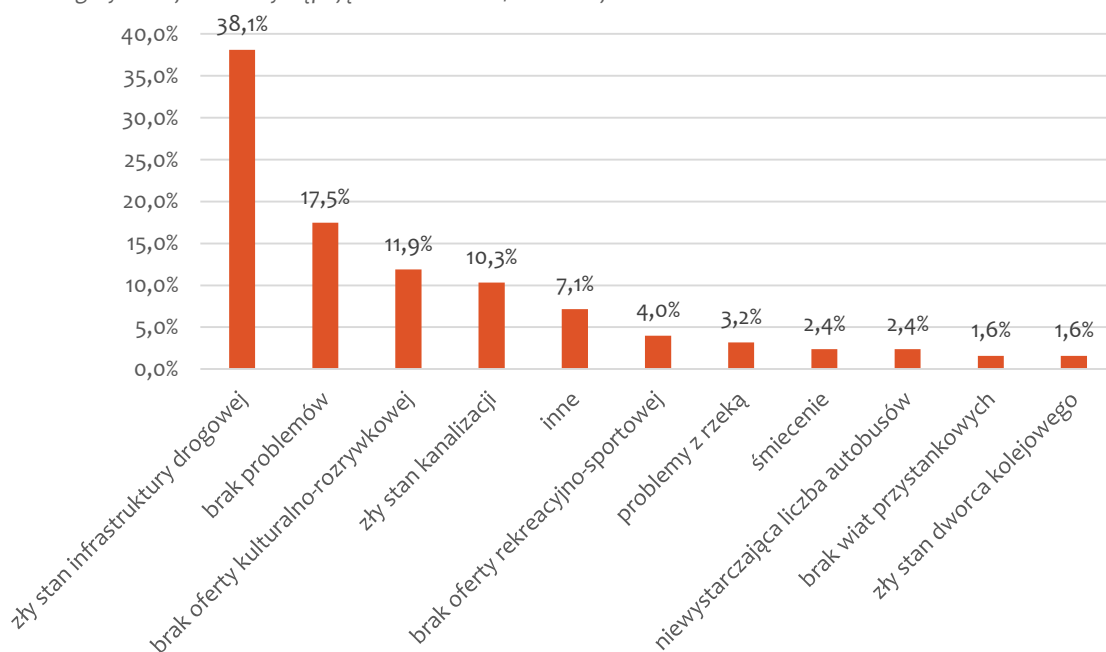

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Respondenci mieli okazję wskazania negatywnych zjawisk jakie występują na terenie ich miejsca zamieszkania. 38,1% wskazało na zły stan infrastruktury drogowej, w tym zły stan przydrożnych rowów. 11,9% zasygnalizowało brak oferty kulturalno-rozrywkowej, a 10,3% zły stan kanalizacji. Dla 4,0% problem stanowi brak oferty rekreacyjno-sportowej, dla 3,2% zły stan rzeki, a po 2,4% wskazało na problem zaśmiecania terenu Gminy oraz zbyt małej liczby autobusów. Po 1,6% wskazało na brak wiat przystankowych i zły stan dworca kolejowego. 17,5% nie zauważa żadnych problemów na terenie Gminy, a 7,1% wskazało inne negatywne zjawiska, w tym:

- problemy z dostawą szybkiego internetu;
- bezrobocie;
- azbestowe rury;
- brak parkingów pod szkołą;
- słabo rozwiniętą bazę turystyczną.

Wykres 11 Jakie negatywne zjawiska występują na terenie Pani/Pana miejsca zamieszkania?

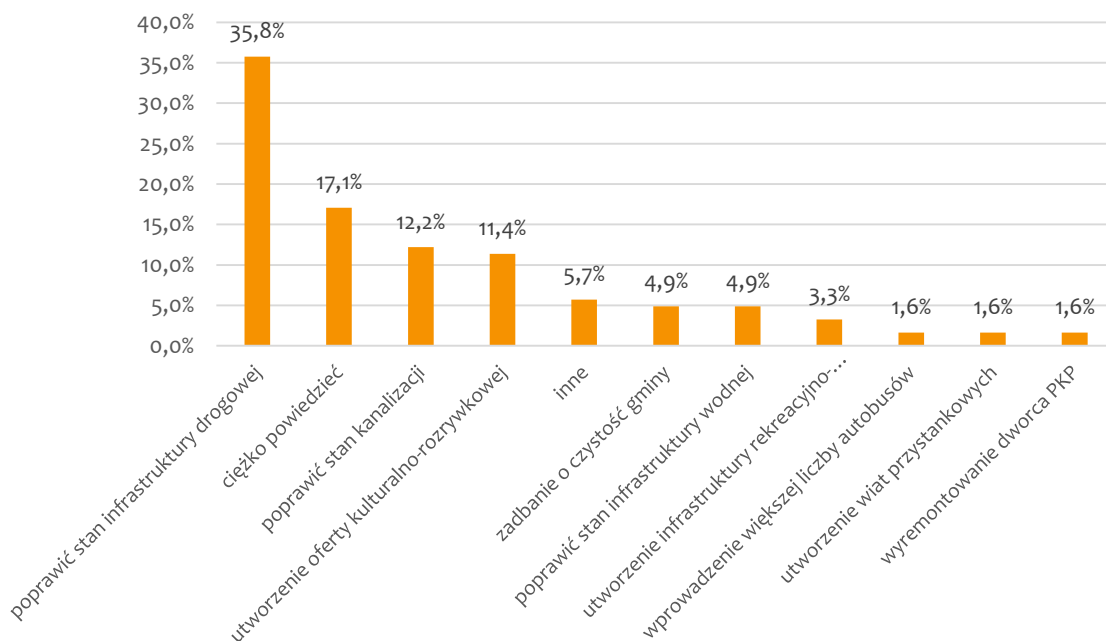
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Ankietowani mogli również zaproponować jakie działania powinny zostać podjęte przez władze Gminy w celu eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk. 35,8% uważa, że konieczne jest poprawienie stanu infrastruktury drogowej, 12,2% wskazało na poprawę

stanu kanalizacji, a 11,4 utworzenie oferty kulturalno-rozrywkowej. Po 4,9% zaproponowało działania mające na celu zadbanie o czystość Gminy oraz poprawienie stanu infrastruktury wodnej. 17,1% nie było w stanie zaproponować żadnego działania, a 5,7% wskazało inne działania, w tym:

- utworzenie miejsc pracy;
- ułatwienie dostępu do szybkiego internetu;
- utworzenie parkingu przy szkole.

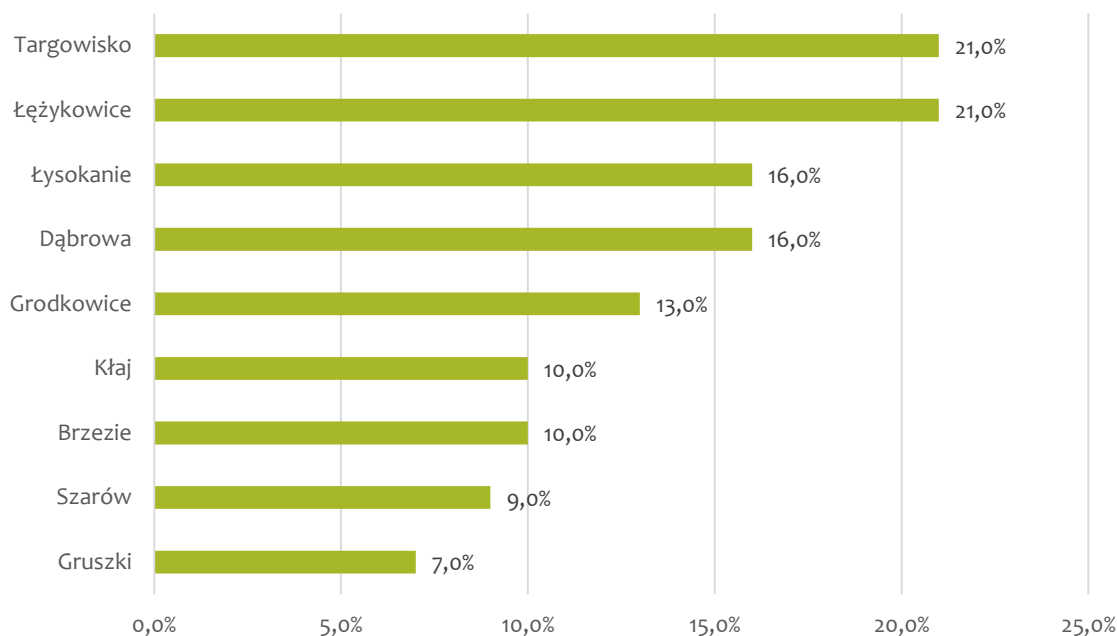
Wykres 12 Jakie działania powinny zostać podjęte przez władze Gminy w celu eliminacji/ ograniczenia negatywnych zjawisk na terenie Gminy Kłaj?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie na jakich obszarach najbardziej potrzebne są działania z zakresu wsparcia społecznego. Po 21,0% ankietowanych wskazało na Targowisko i Łężykowice, a po 16,0% na Łysokanie i Dąbrowę. 13,0% uważa, że takie inicjatywy najbardziej przydadzą się w Grodkowicach, po 10,0% wybrało Kłaj i Brzezcie, 9,0% Szarów, a 7,0% Gruszki.

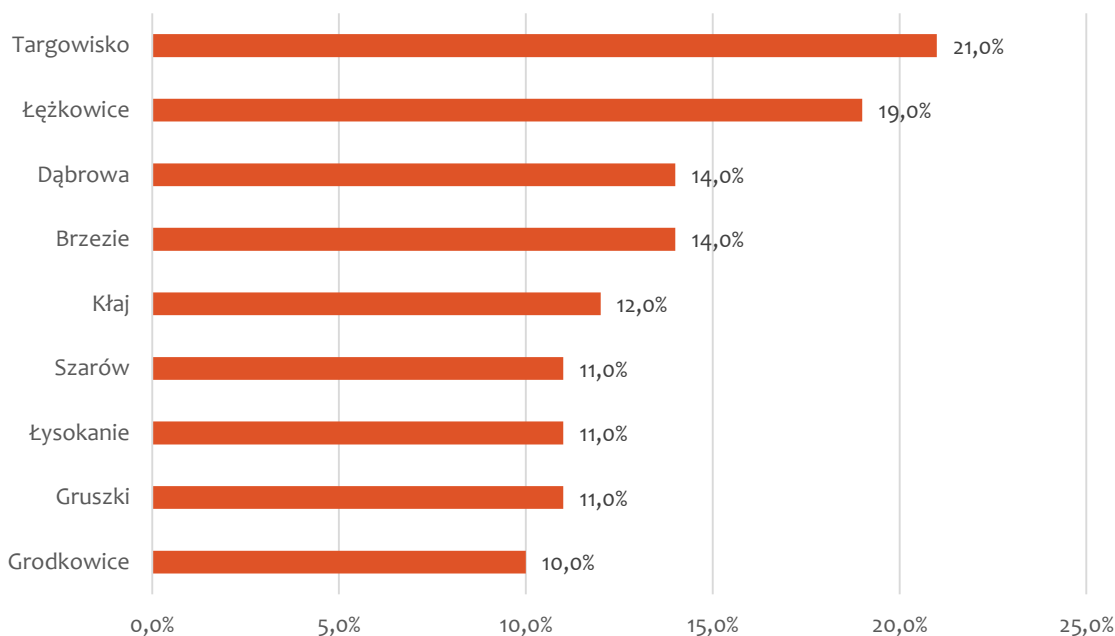
Wykres 13 Na jakich obszarach działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego są najbardziej potrzebne? (Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Następnie badani zostali poproszeni o wskazanie obszarów Gminy, na jakich najbardziej potrzebne są działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego. Podobnie jak w przypadku działań z zakresu rozwoju społecznego, 21,0% wskazało na Targowisko. 19,0% wybrało Łężykowice, a po 14,0% Dąbrowę i Brzezie. 12,0% uważa, że takie działania najbardziej potrzebne są w Kłaju, po 11,0% wskazało Szarów, Łysokanie i Gruszki, a 10,0% Grodkowice.

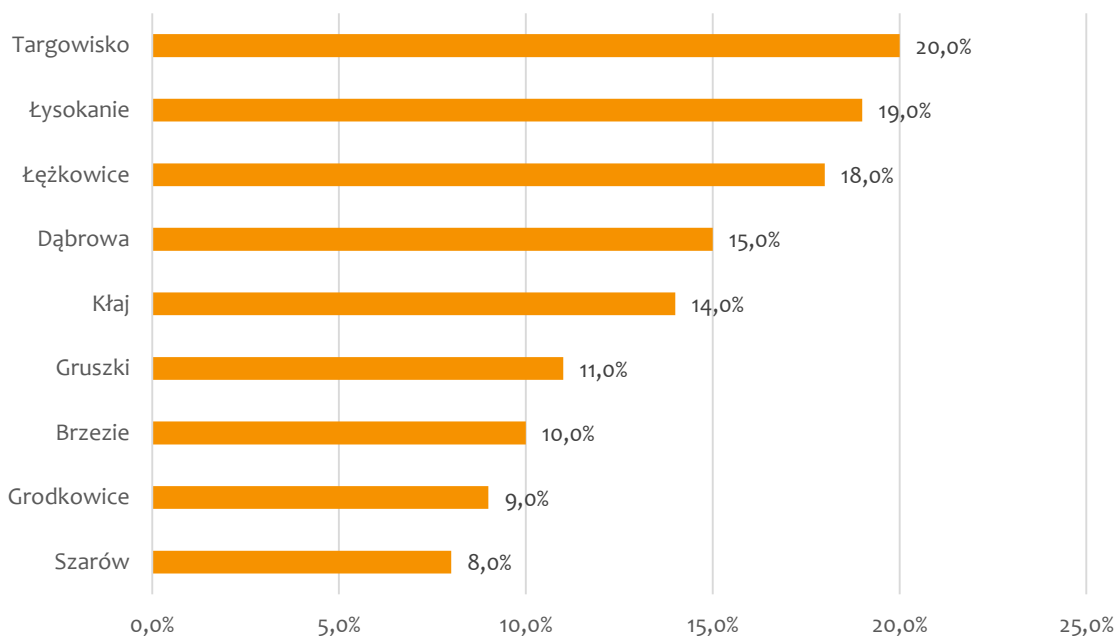
Wykres 14 Na jakich obszarach działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego są najbardziej potrzebne? (Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Respondenci odpowiedzieli również na pytanie o obszary Gminy, na jakich najbardziej potrzebne są działania z zakresu wsparcia modernizacji lub budowy nowej infrastruktury. 20,0% za taki obszar uważa Targowisko, 19,0% wskazało na Łysokanie, a 18,0% na Łędkowice. 15,0% wskazało Dąbrowę, 14,0% Kłaj, a 11,0% Gruszki. 10,0% ankietowanych sądzi, że działania z zakresu modernizacji lub budowy infrastruktury są potrzebne w Brzeziu, 9,0% wskazało Grodkowice, a 8,0% Szarów.

Wykres 15 Na jakich obszarach działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury są najbardziej potrzebne?
(Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%)

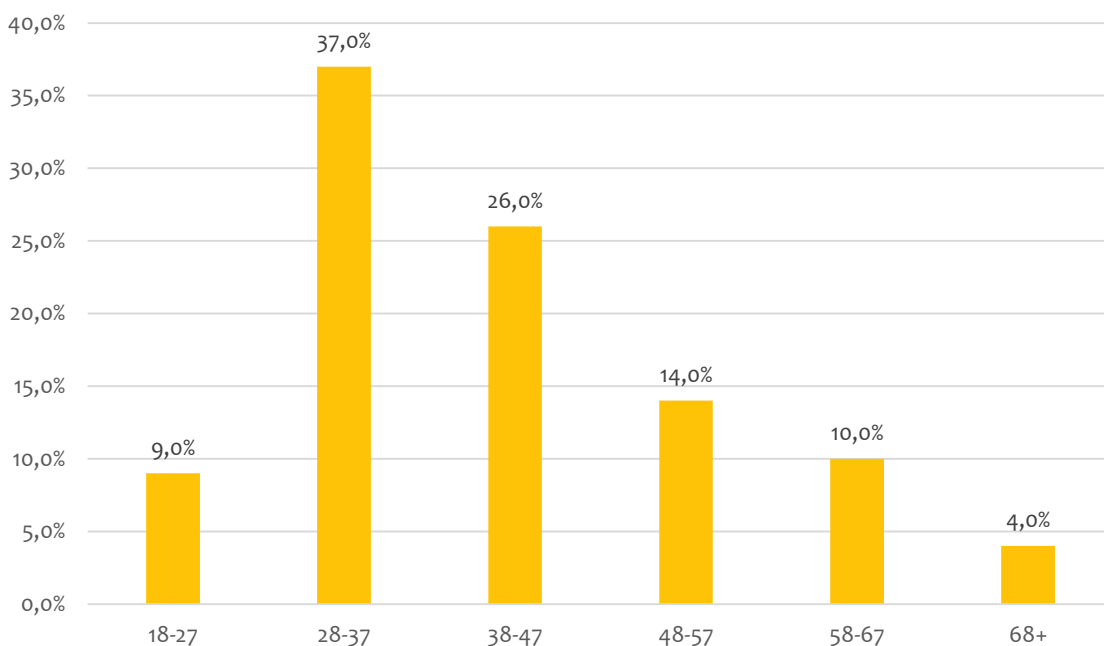
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

METRYCZKA

W celu nakreślenia ogólnego profilu ankietowanych, respondentom zadano również pytania dotyczące ich cech społeczno-demograficznych (płeć, wiek i miejsce zamieszkania).

Największą grupę (37,0%) wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszczące się w przedziale 28 – 37 lat. 26,0% respondentów stanowiły osoby mające od 38 do 47 lat, 14,0% to osoby w przedziale 48 – 57 lat, a 10,0% - 58 – 67 lat. Najmłodsi respondenci (18 - 27 lat) stanowili 9,0% grupy badanych, a najstarsi (68 lat i więcej) – 4,0%.

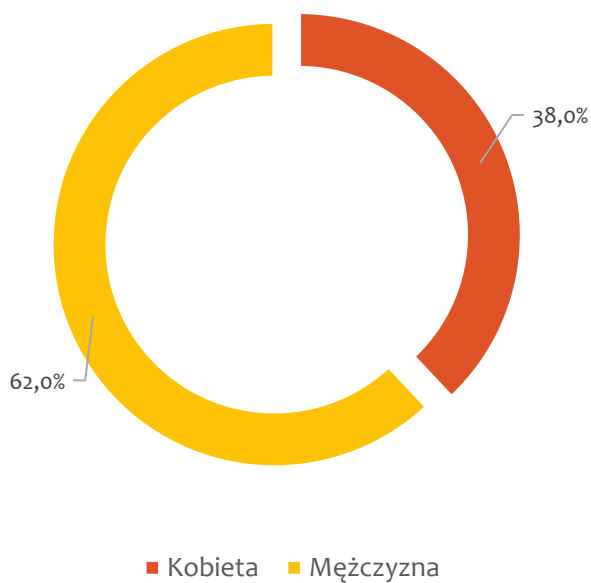
Wykres 16 Wiek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W badaniu udział wzięło 62,0% mężczyzn. 38,0% spośród grupy ankietowanych stanowiły kobiety.

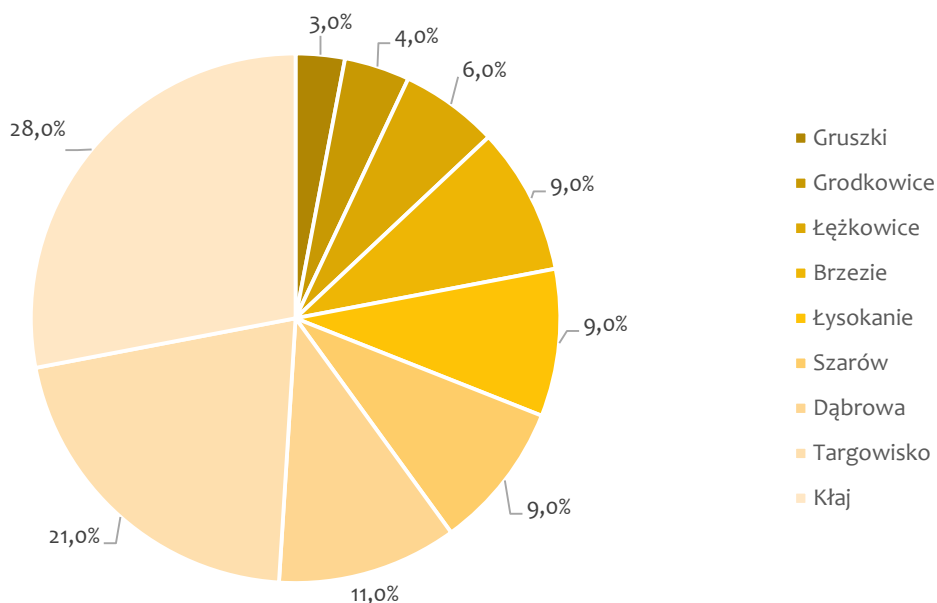
Wykres 17 Płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Największą część respondentów (28,0%) stanowili zamieszkujący Kłaj. 21,0% to mieszkańcy Targowiska, a 11,0% - Dąbrowy. Po 9,0% zamieszkuje Szarów, Łysokanie i Brzezcie, 6,0% Łęzkowice, a 4,0% Grodkowice. Najmniejszą grupę (3,0%) stanowiły osoby mieszkające w Gruszkach.

Wykres 18 Miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

4.2. Konsultacje społeczne – spotkanie

Pierwsze spotkanie konsultacyjne dla mieszkańców Gminy Kłaj odbyło się 08.09.2016 roku. Zaproszenie dla mieszkańców umieszczone zostało w formie ogłoszenia na stronie internetowej. Dodatkowo powiadomienie skierowano do radnych, sołtysów, dyrektorów placówek oświatowych oraz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Kłaj.

Celem konsultacji była charakterystyka obecnego stanu społeczno-gospodarczego Gminy Kłaj, wyznaczenie obszarów kryzysowych oraz zaproponowanie działań w zakresie ich rewitalizacji.

Problemy zidentyfikowane przez uczestników konsultacji społecznych, to:

- Słaba integracja mieszkańców Gminy wokół problemów samorządu;

5. Analiza SWOT

Celem analizy SWOT (strengths-weaknesses-opportunities-threats) jest identyfikacja i analiza czynników w kontekście ustalonego celu oraz wskazanie najlepszych rozwiązań, wytyczenie kierunków działania przy jednoczesnym wykorzystaniu szans i mocnych stron, a także minimalizacji zagrożeń i słabych stron analizowanego podmiotu. Przystępując do analizy SWOT należy wskazać czynniki, które mogą wpływać na funkcjonowanie analizowanego podmiotu. Następnie należy posegregować je w cztery grupy:

- grupa 1: mocne strony (strengths, „S”) - czynniki wewnętrzne, cechy, które stanowią atuty, zalety, przewagę analizowanego podmiotu,
- grupa 2: słabe strony (weaknesses, „W”) - czynniki wewnętrzne, cechy, które są słabszą stroną analizowanego podmiotu, bariery, wady,
- grupa 3: szanse (opportunities, „O”) - czynniki zewnętrzne, cechy otoczenia, które stwarzają szansę korzystnej zmiany analizowanego podmiotu,
- grupa 4: zagrożenia (threats, „T”) - czynniki zewnętrzne, cechy otoczenia, które stwarzają niebezpieczeństwo zmian niekorzystnych dla analizowanego podmiotu.

Analiza SWOT bazuje na identyfikacji poszczególnych czynników za pomocą kryterium czasu ich występowania (obecne/przyszłe) i charakteru oddziaływania danego czynnika (pozytywne/negatywne). Ze względu na zakres przedmiotowy i cel opracowania dokumentu zdecydowano się przyjąć założenia:

- mocne strony uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter wewnętrzny i pozytywny;
- słabe strony uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter wewnętrzny i negatywny;
- szanse uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter zewnętrzny i pozytywny;
- zagrożenia uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter zewnętrzny i negatywny.

Tabela 3. Analiza SWOT Gminy Kłaj

ROZWÓJ PRZESTRZENNY	
Mocne strony	Słabe strony
- położenie w atrakcyjnym przyrodniczo regionie - duży udział komponentów leśnych Puszczy Niepołomickiej - silny związek zagospodarowania przestrzennego z warunkami środowiska naturalnego - bogactwo kulturowe - położenie w pobliżu wielkiej aglomeracji miejskiej Krakowa - dogodna i dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna - położenie przy ważnych, krajowych szlakach komunikacyjnych	- mało urozmaicona struktura użytkowania gruntów - brak użytków ekologicznych - duże obszary zabudowy rozproszonej - ograniczenia w dostępności terenów, wynikające z dużych kompleksów leśnych Puszczy Niepołomickiej oraz tras tranzytowych
Szanse	Zagrożenia
- dbanie o rozwój przedsiębiorczości nieuciążliwej dla środowiska - korzystanie z walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej	autostrada (wzmożony ruch komunikacyjny) przyczynia się do ciągłej degradacji środowiska przyrodniczego, a także stanowi zagrożenie dla produkcji rolnej
ROZWÓJ SPOŁECZNY	
Mocne strony	Słabe strony
- niska wartość wskaźnika bezrobocia - szeroka oferta usług gminnych organizacji pozarządowych - duże zdolności większości mieszkańców do samoorganizacji m.in. w stowarzyszeniach i klubach sportowych - odpowiednia sieć szkół - zapewniona ponadpodstawowa opieka zdrowotna - kultywowanie tradycji i kultury lokalnej	- nierównowaga liczby osób wg płci - najniższa gęstość zaludnienia na tle jednostek gminnych powiatu wielickiego
Szanse	Zagrożenia

- migracja ludzi z miast na teren wiejski - bliskość Krakowa, jako rynku pracy, dostęp do uczelni i szkół	- niestabilna sytuacja zatrudnienia wśród mieszkańców - stałe rosnące koszty utrzymania
ROZWÓJ GOSPODARCZY	
Mocne strony	Słabe strony
- dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna - duża liczba przedsiębiorstw prywatnych - dobrze powiązania komunikacyjne drogowe i kolejowe	- zbyt mały areał indywidualnych gospodarstw rolnych - duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych - niewielki udział sektora rolniczego wśród podmiotów gospodarczych - nie w pełni zadowalające parametry zaopatrzenia w energię elektryczną i gazową - brak zintegrowanej sieci ciepłowniczej
Szanse	Zagrożenia
- oferowanie atrakcyjnych miejsc do realizacji inwestycji mieszkaniowych i gospodarczych - wyłonienie się większych gospodarstw, powiększających posiadany areał gruntów - zwiększanie zasobów mieszkaniowych - rozwój usług agroturystycznych (szczególnie dla mieszkańców dużych miast)	- słaba dostępność środków finansowych (dotacje, kredyty, środki własne) dla realizacji zadań w ramach rozwoju infrastruktury technicznej - ciągłe utrzymywanie się gospodarstw rolnych o małej powierzchni

Źródło: opracowanie własne

6. Identyfikacja obszarów kryzysowych

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, wyznaczenie obszaru zdegradowanego następuje na podstawie koncentracji na nim negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz jednoczesnym występowaniu na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. Gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
2. Środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
3. Przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.
4. Technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

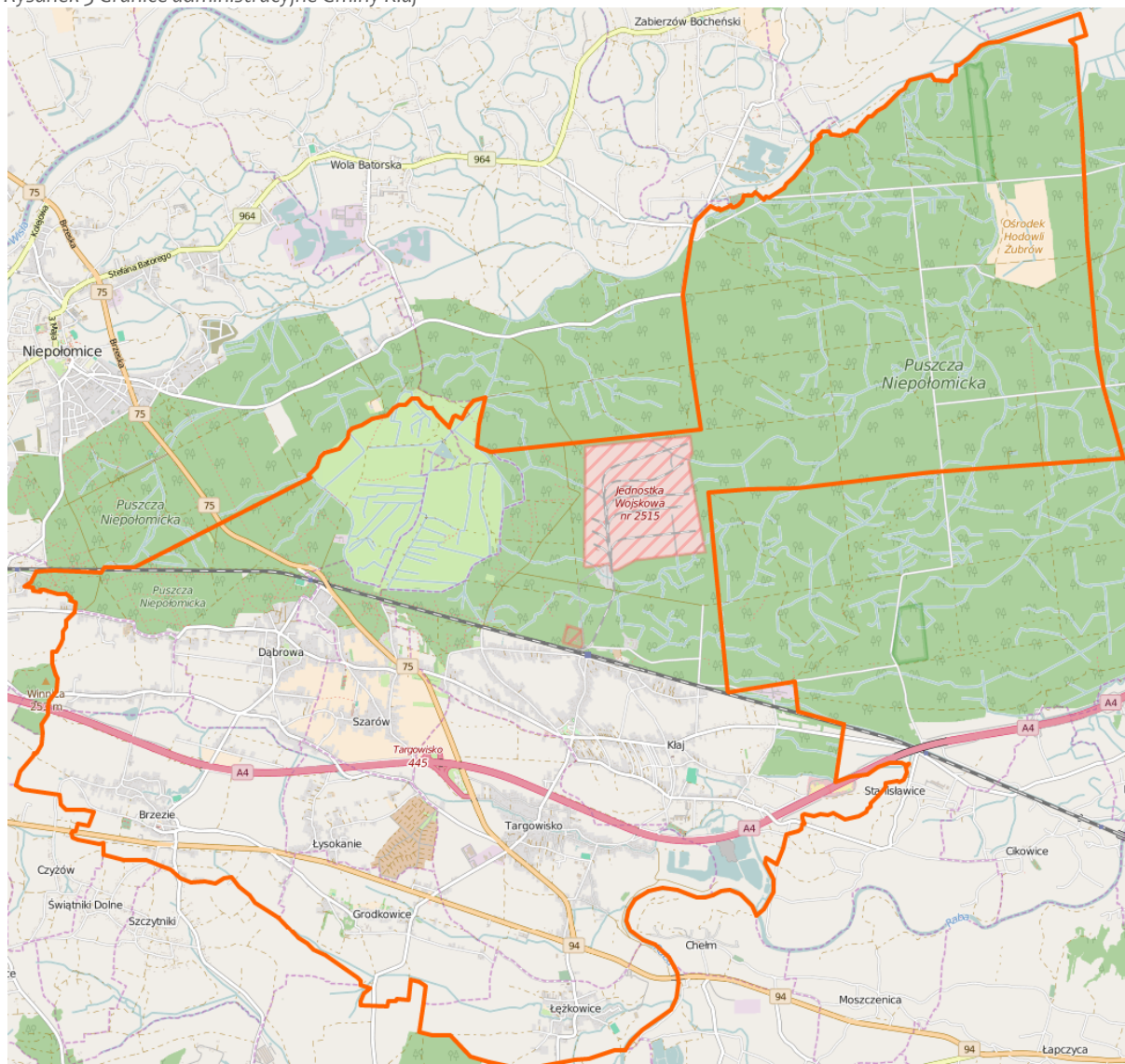
MINISTERSTWO
ROZWOJU

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rysunek 3 Granice administracyjne Gminy Kłaj

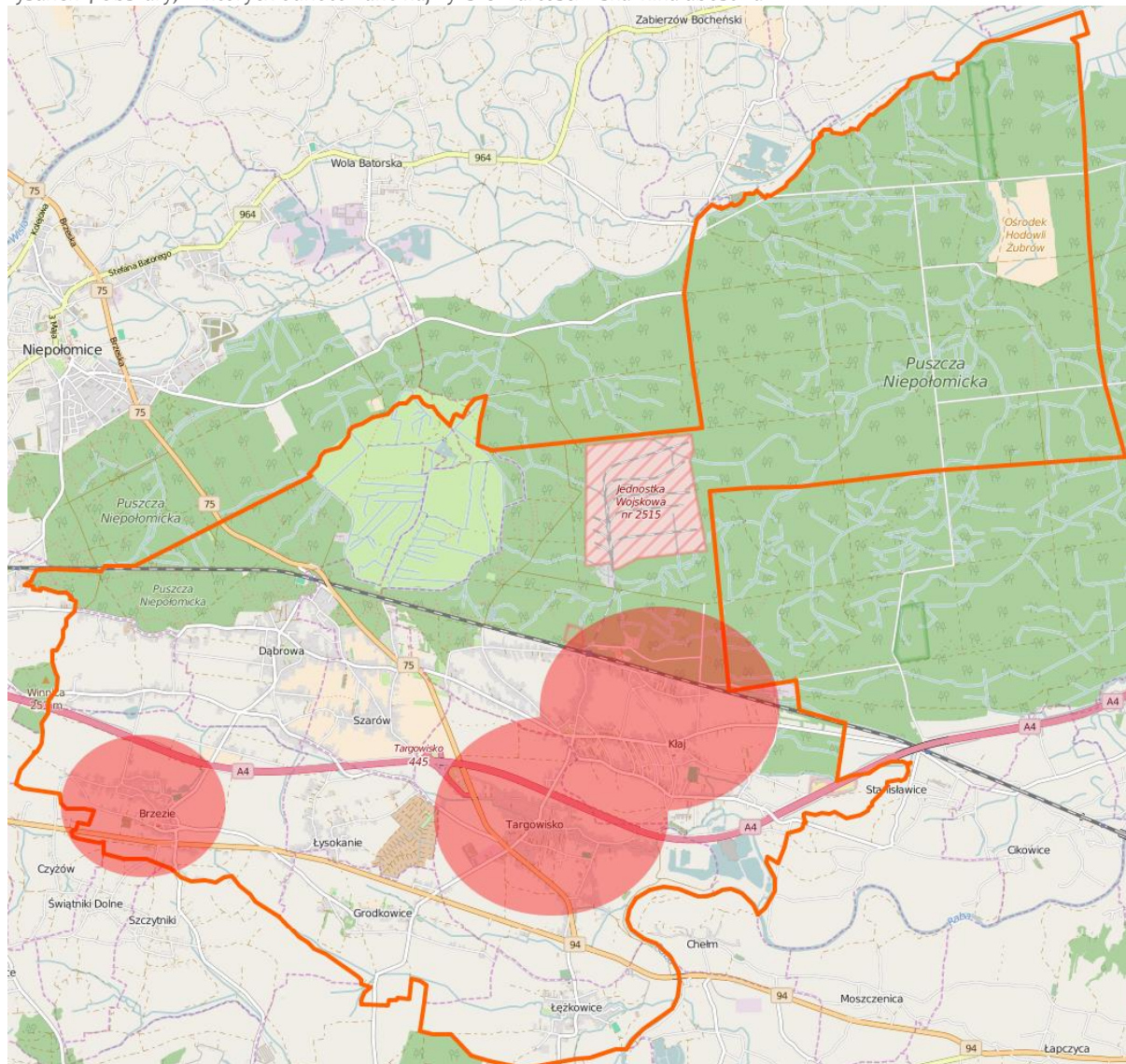
Źródło: www.openstreetmap.org

6.1. Problemy społeczne

6.1.1. Ubóstwo

W Gminie Kłaj w roku 2015 z pomocy społecznej, z powodu ubóstwa, korzystało 213 mieszkańców (2,00%). Najwyższe natężenie zjawiska ubóstwa odnotowano w przypadku miejscowości: Kłaj (0,78%), Brzezcie (0,52%) oraz Targowisko (0,30%).

Rysunek 4 Obszary, w których odnotowano najwyższe wartości wskaźnika ubóstwa

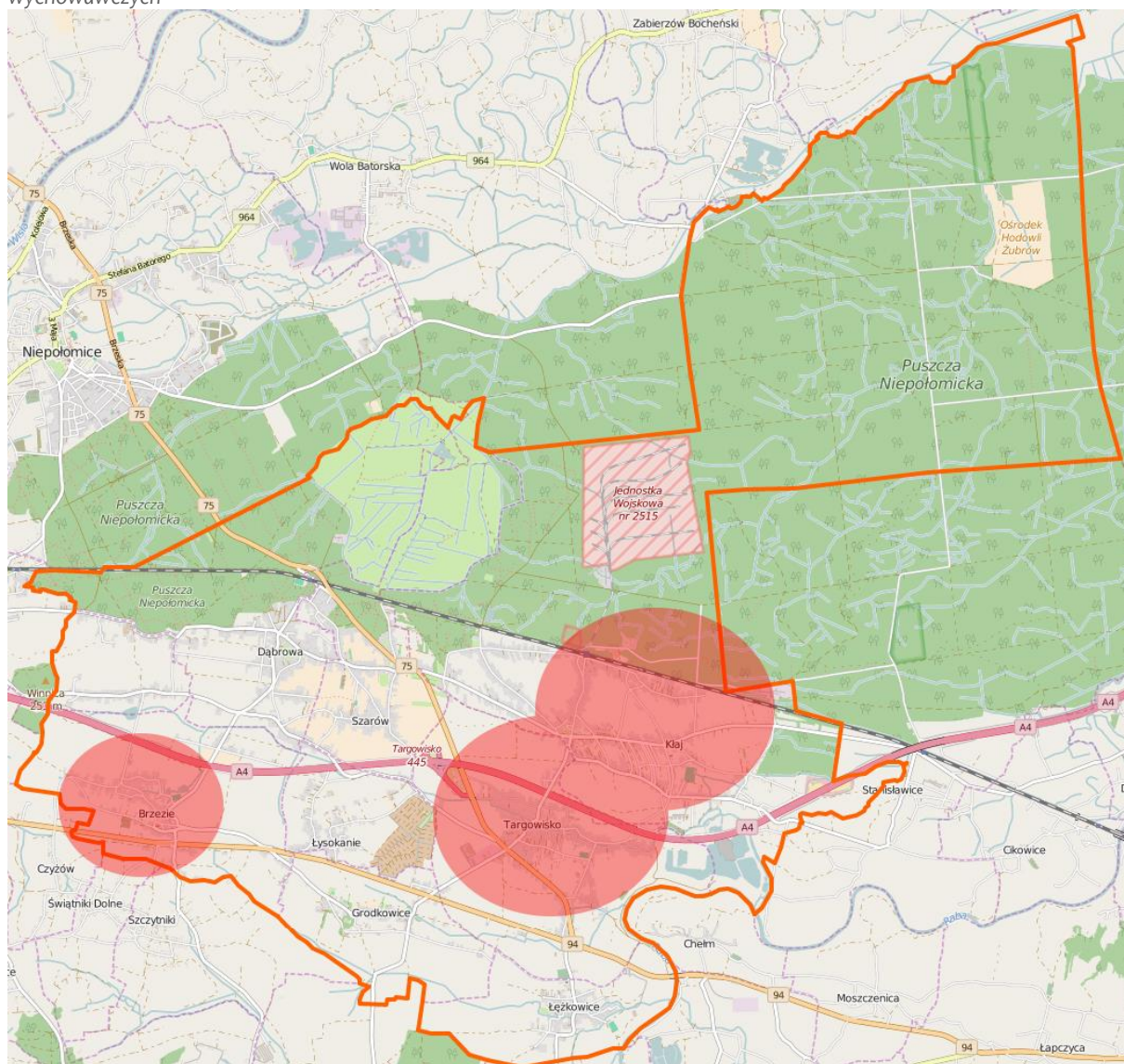
Źródło: www.openstreetmap.org

6.1.2. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Na terenie Gminy w roku 2015 z pomocy społecznej, z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, korzystało 85 mieszkańców (1,00%). Najwyższe natężenie zjawiska ubóstwa odnotowano w przypadku miejscowości: Kłaj (0,32%), Brzezie (0,11%) oraz Targowisko (0,14%).

Rysunek 5 Obszary, w których odnotowano najwyższe wartości wskaźnika bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

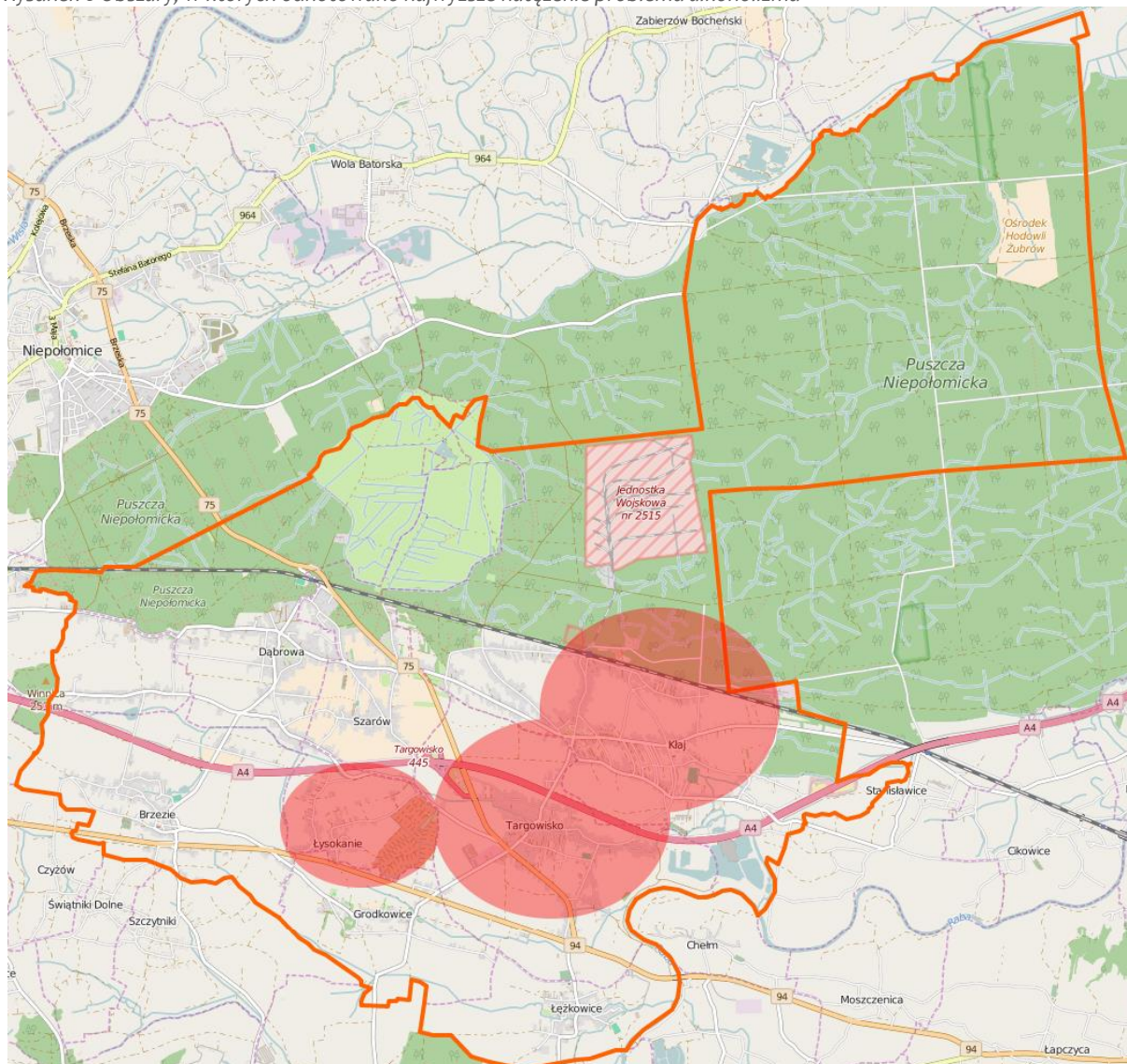
Źródło: www.openstreetmap.org

6.1.3. Alkoholizm

Największy odsetek mieszkańców Gminy, którzy korzystali z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu odnotowano w przypadku miejscowości: Kłaj (0,05%), Targowisko (0,03%) oraz Łysokanie (0,02%).

Rysunek 6 Obszary, w których odnotowano najwyższe natężenie problemu alkoholizmu

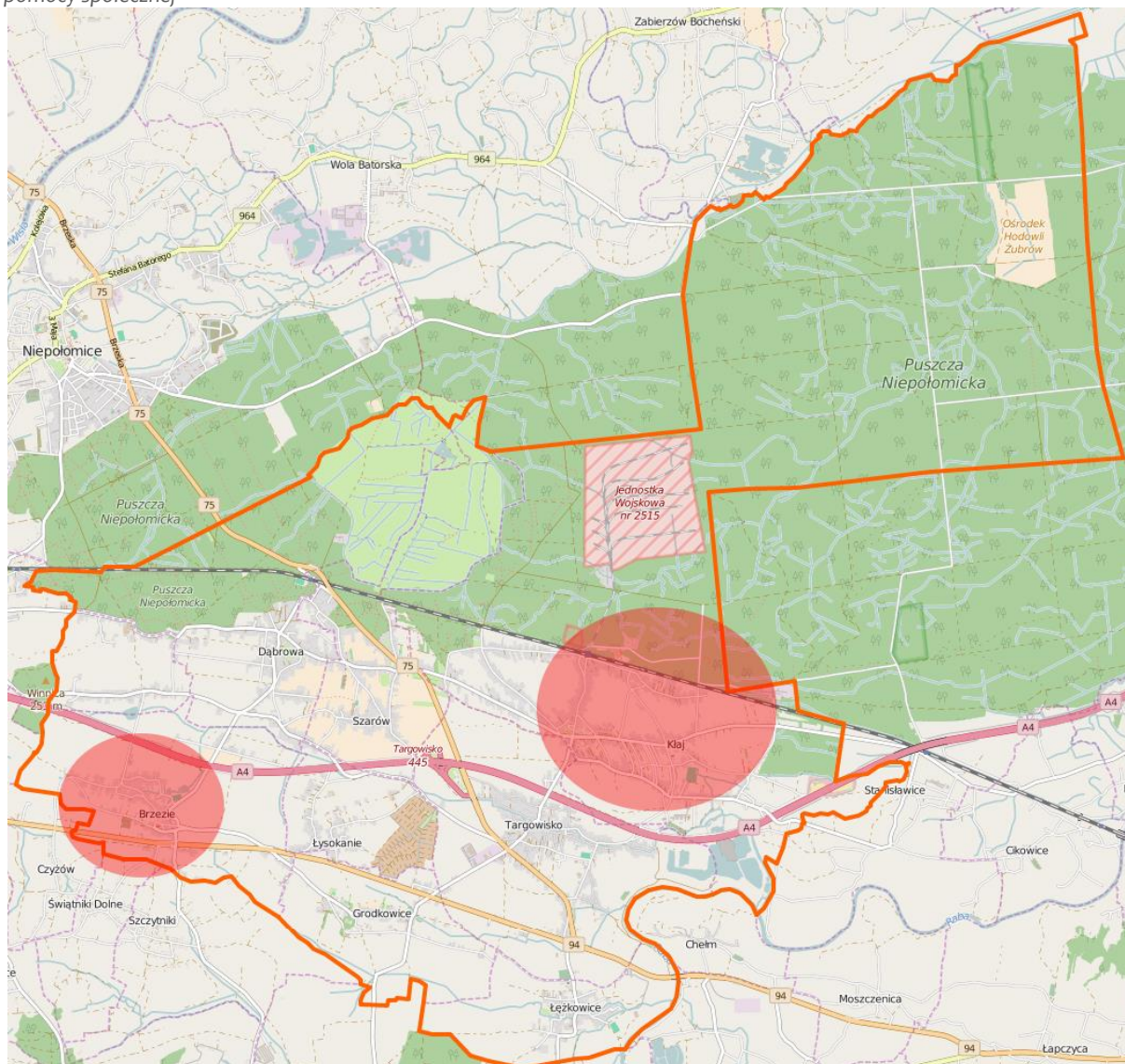
Źródło: www.openstreetmap.org

6.1.4. Niepełnosprawność

Najwięcej mieszkańców Gminy korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności zamieszkuje miejscowości: Kłaj (0,004%) oraz Brzezcie (0,002%).

Rysunek 7 Obszary, w których odnotowano najwyższy odsetek osób niepełnosprawnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

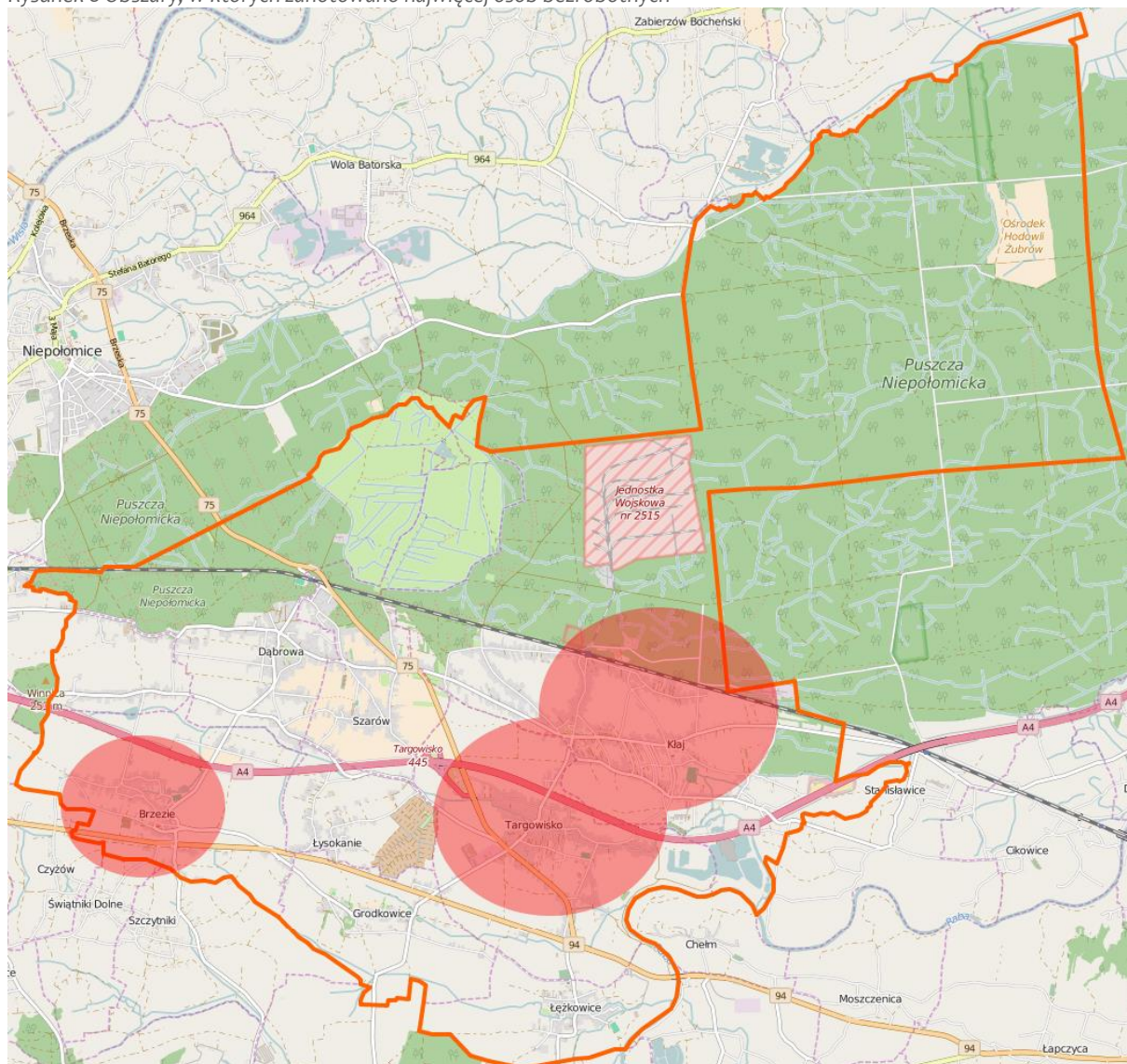

Źródło: www.openstreetmap.org

6.1.5. Bezrobocie

Najwięcej bezrobotnych zarejestrowano w miejscowościach: Kłaj (0,67%), Targowisko (0,44%) oraz Brzezie (0,41%). W grupie tej znajdują się osoby długotrwale bezrobotne oraz bez kwalifikacji.

Rysunek 8 Obszary, w których zanotowano najwięcej osób bezrobotnych

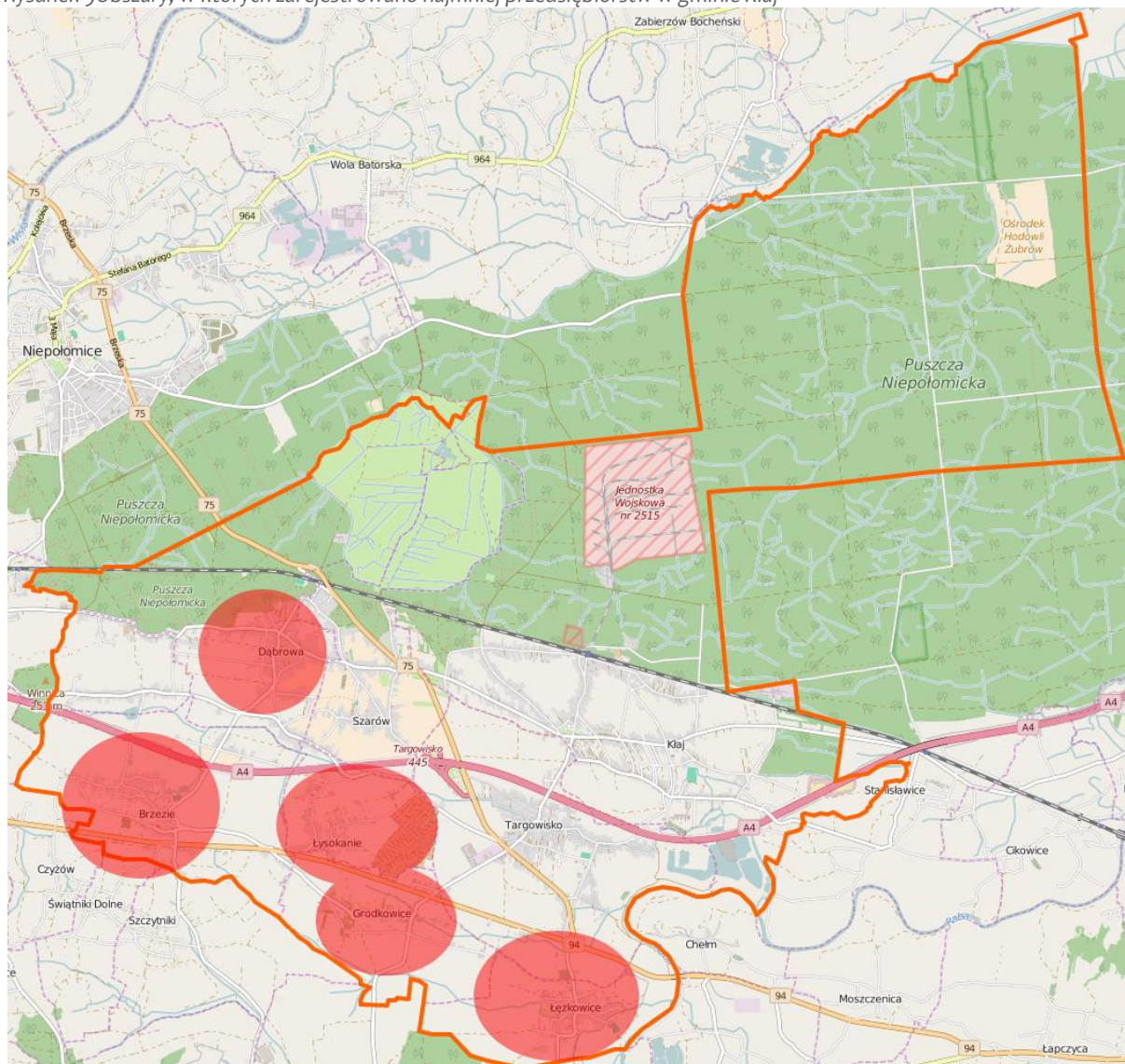
Źródło: www.openstreetmap.org

6.2. Problemy gospodarcze

6.2.1. Liczba przedsiębiorstw

Najmniejsza liczba przedsiębiorstw zarejestrowana jest na obszarze miejscowości: Grodkowiec (2,12%), Łężykowice (2,41%), Łysokanie (3,86%), Brzezie (6,27%) oraz Dąbrowa (6,56%).

Rysunek 9 Obszary, w których zarejestrowano najmniej przedsiębiorstw w gminie Kłaj

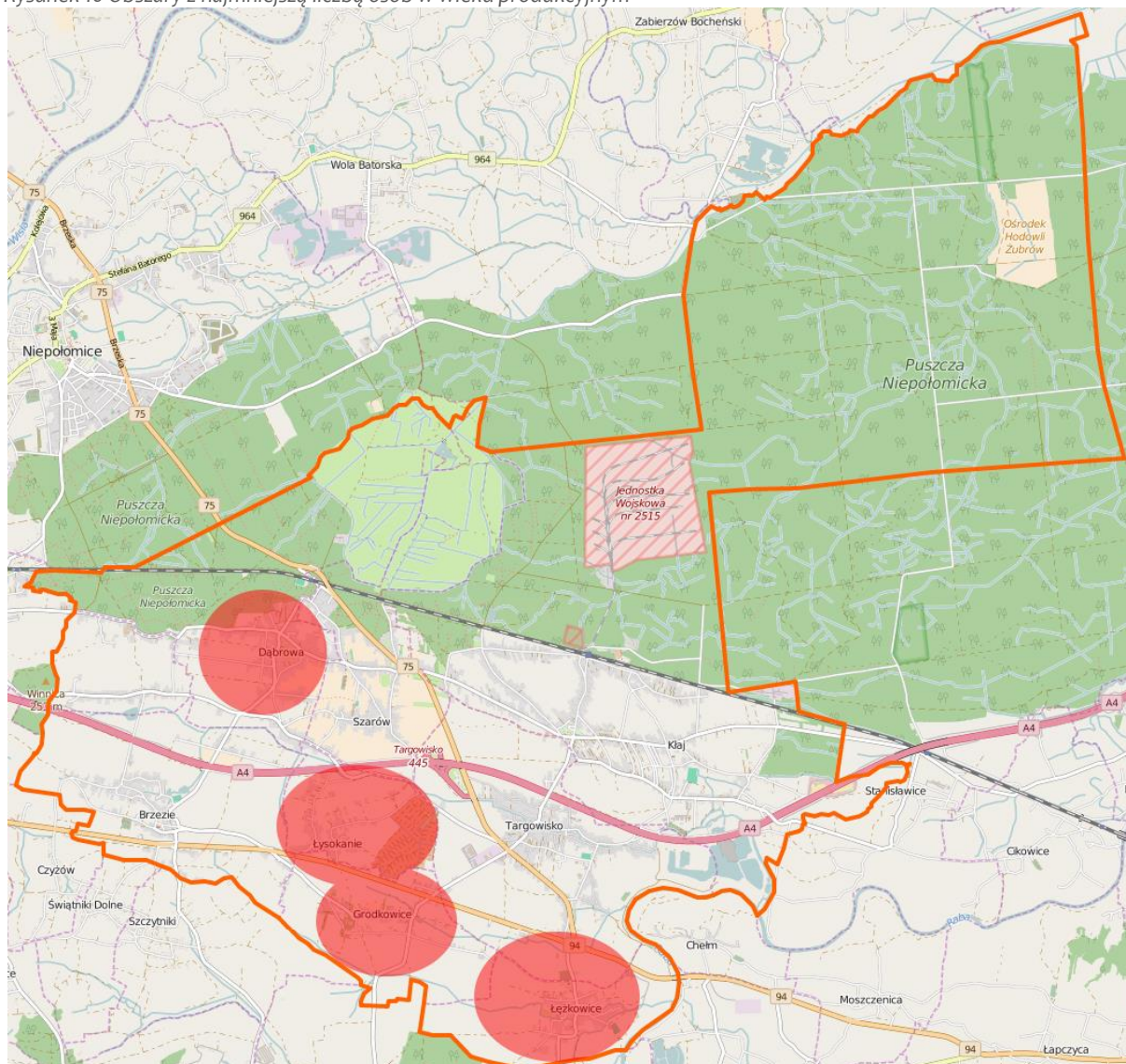

Źródło: www.openstreetmap.org

6.2.2. Liczba ludności w wieku produkcyjnym

Najmniejsza liczba ludności w wieku produkcyjnym mieszka w miejscowościach: Łęzkowice (2,4%), Grodkowice (2,47%), Łysokanie (3,59%) oraz Dąbrowa (6,33%).

Rysunek 10 Obszary z najmniejszą liczbą osób w wieku produkcyjnym

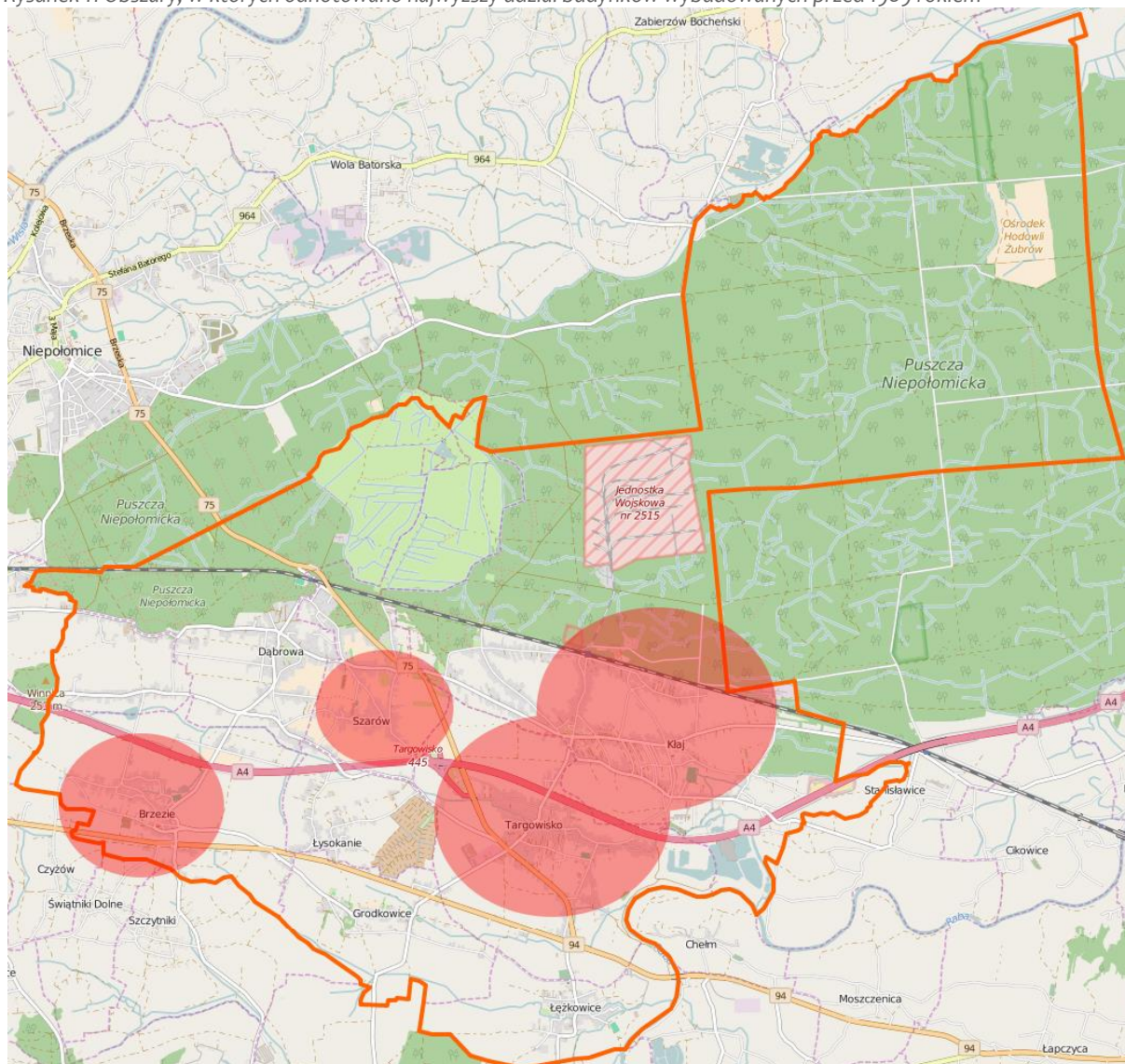
Źródło: www.openstreetmap.org

6.3. Problemy infrastrukturalne (przestrzenno-funkcjonalne i techniczne)

6.3.1. Stan techniczny budownictwa

Zdecydowanie największa liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 znajduje się na terenie miejscowości Kłaj (7,3%). Wysoki udział budynków wybudowanych przed rokiem 1989 odnotowano także w miejscowościach: Targowisko (3,8%), Brzezie (3,3%) oraz Szarów (3,1%).

Rysunek 11 Obszary, w których odnotowano najwyższy udział budynków wybudowanych przed 1989 rokiem

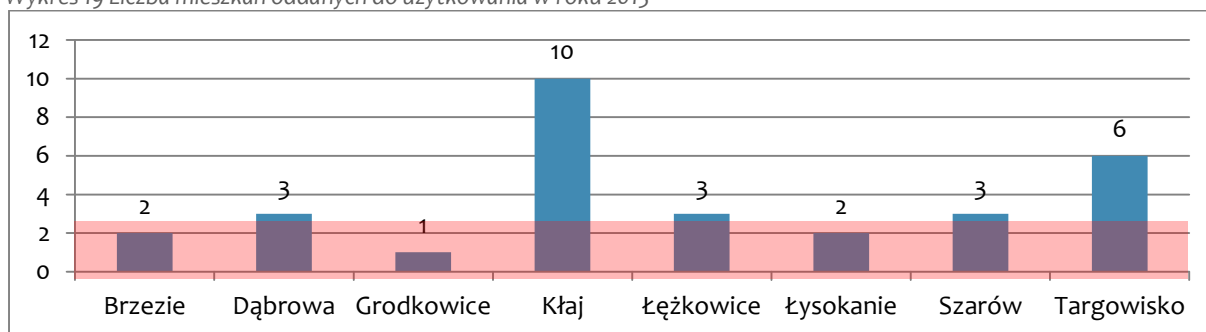
Źródło: www.openstreetmap.org

6.3.2. Infrastruktura mieszkalnictwa

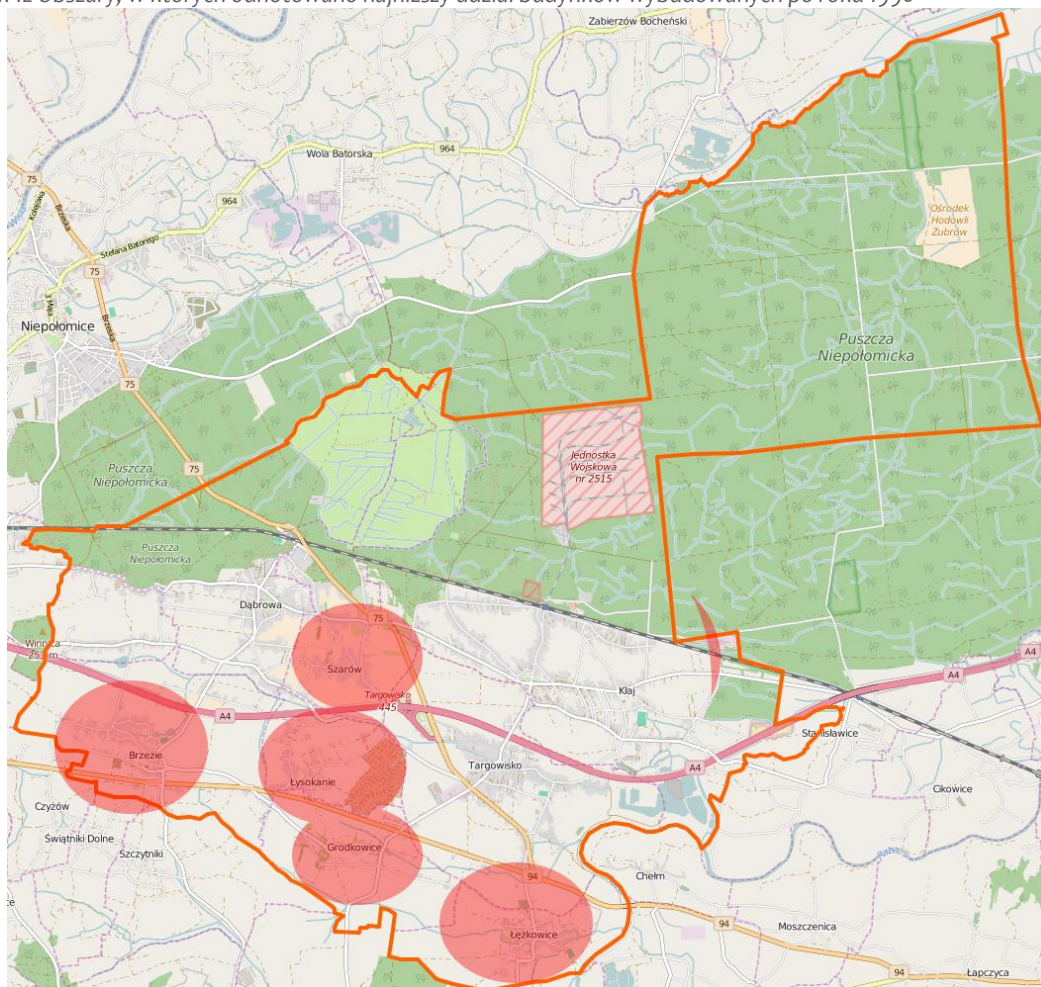
Najmniej budynków powstałych po roku 1990 znajduje się w miejscowościach: Grodkowice (0,3%), Łężkowice (0,3%), Łysokanie (0,4%), Szarów (0,8%) oraz Brzezie (0,9%). Dodatkowo w miejscowościach tych w roku 2015 oddano do użytku najmniejszą liczbę mieszkań. Fakt ten potwierdza niewielką dynamikę budownictwa mieszkaniowego, w tych obszarach.

Wykres 19 Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w roku 2015

Źródło: BDL GUS

Rysunek 12 Obszary, w których odnotowano najniższy udział budynków wybudowanych po roku 1990

Źródło: www.openstreetmap.org

6.4. Problemy środowiskowe

6.4.1. Wysokie natężenie występowania materiałów azbestowych

Zgodnie z danymi z bazy azbestowej oraz Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kłaj na lata 2012-2032 największa ilość wyrobów zawierających azbest zlokalizowana jest w miejscowościach: Kłaj (23%), Targowisko (18%) oraz Brzeziny (17%)⁷.

⁷ Wartość wskaźnika [%] = Ilość wyrobów azbestowych w danej miejscowości [m²] / ilość wyrobów azbestowych ogółem [m²]

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

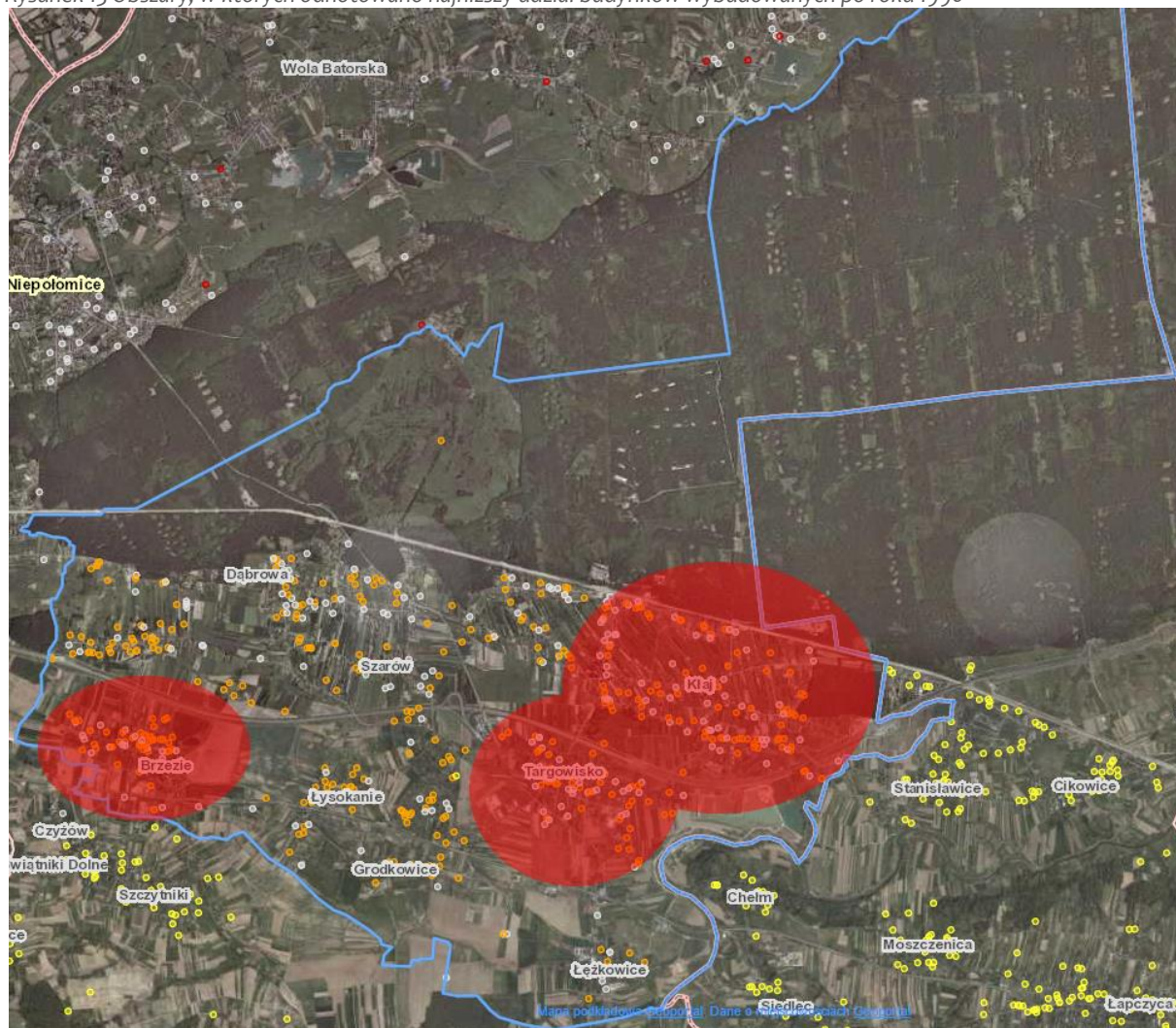
MINISTERSTWO
ROZWOJU

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rysunek 13 Obszary, w których odnotowano najniższy udział budynków wybudowanych po roku 1990

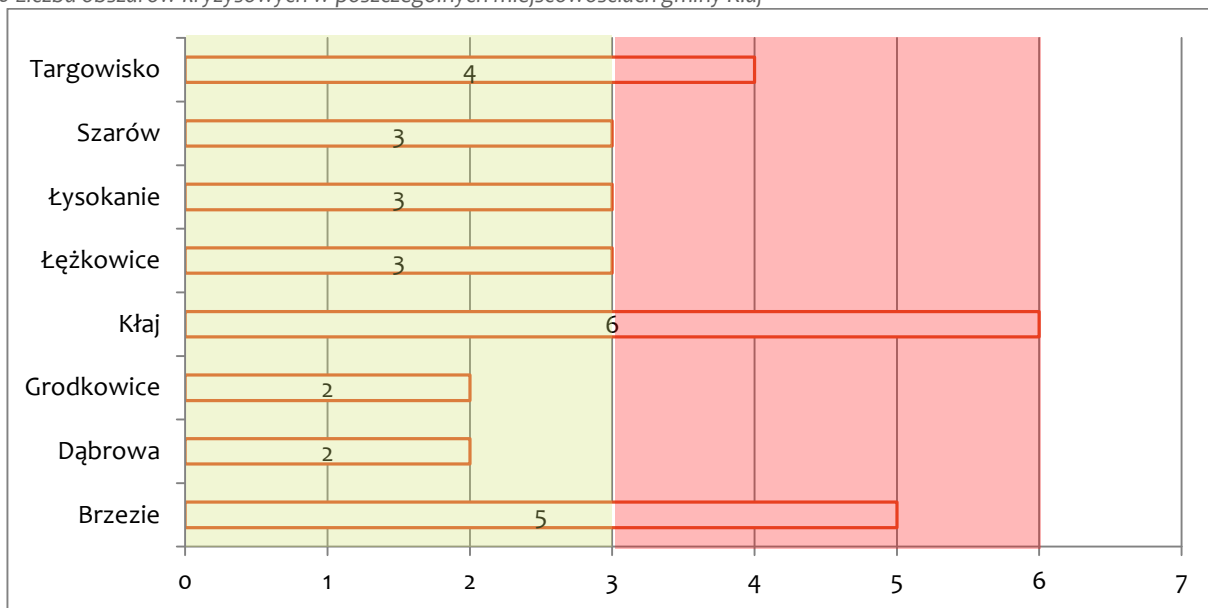

Źródło: <http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/>

6.5. Podsumowanie: obszary kryzysowe

Na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej, w każdej z miejscowości Gminy Kłaj, wyodrębniono obszary kryzysowe wymagające interwencji. Na podstawie natężenia zjawisk kryzysowych w sołectwach i mieście Kłaj wskazano tereny najbardziej zdegradowane, do których zaliczono miasto Kłaj oraz sołectwa: Brzezie i Targowisko.

Wykres 20 Liczba obszarów kryzysowych w poszczególnych miejscowościach gminy Kłaj

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4 Wskaźniki delimitacji

Miejscowość	Ubóstwo	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Alkoholizm	Niepełnosprawność	Cudzoziemcy	Budynki wybudowane przed 1989	Budynki wybudowane po 1990	Mieszkańcy w wieku produkcyjnym	Bezrobocie
Brzezie	0,52%	0,11%	0,01%	0,26%	0,00%	3,30%	0,95%	8,81%	0,41%
Dąbrowa	0,09%	0,06%	0,00%	0,09%	0,03%	2,13%	1,37%	6,33%	0,23%
Grodkowice	0,08%	0,04%	0,00%	0,04%	0,00%	0,91%	0,26%	2,47%	0,13%
Kłaj	0,78%	0,32%	0,05%	0,46%	0,02%	7,28%	2,89%	20,39%	0,67%
Łęzkowice	0,11%	0,01%	0,00%	0,03%	0,05%	0,92%	0,34%	2,40%	0,07%
Łysokanie	0,13%	0,09%	0,02%	0,09%	0,01%	0,98%	0,42%	3,59%	0,19%
Szarów	0,22%	0,14%	0,00%	0,06%	0,00%	3,10%	0,76%	8,36%	0,29%
Targowisko	0,30%	0,06%	0,03%	0,07%	0,04%	3,80%	1,54%	10,75%	0,44%

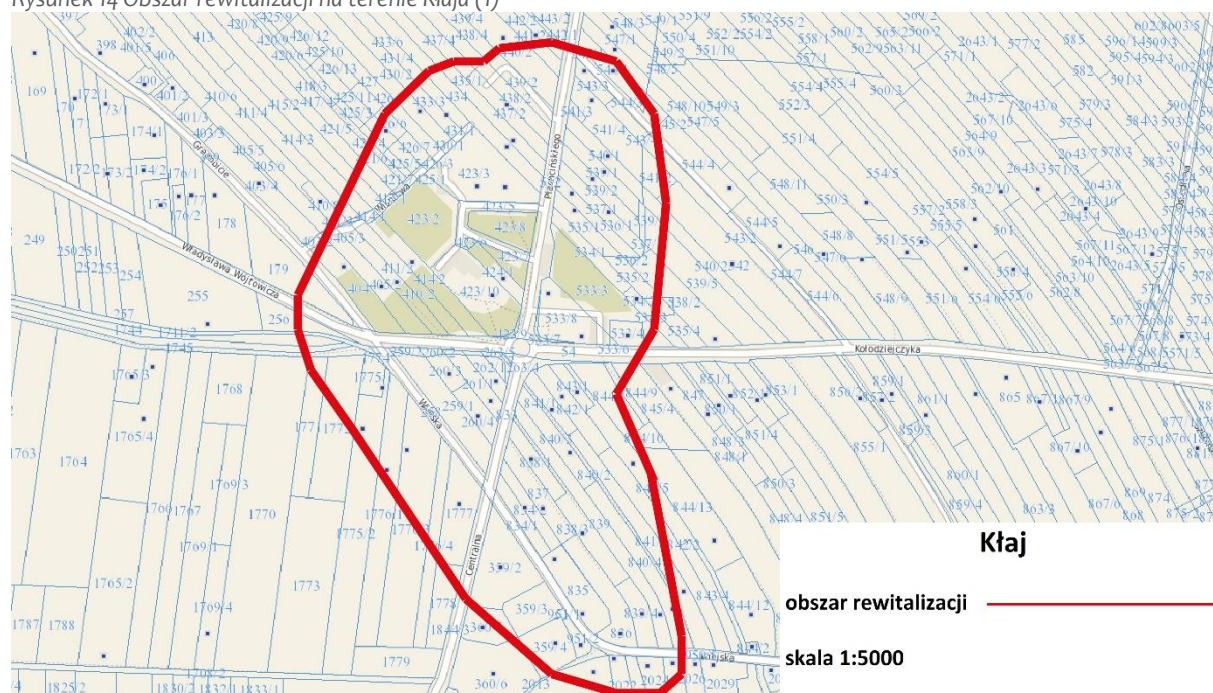
Źródło: dane Urzędu Gminy

7. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji określony w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych

Wyznaczenia obszaru rewitalizacji dokonano na podstawie podsumowania zebranych wskaźników, pogłębionej analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych. W wyniku wszystkich tych działań, do obszaru rewitalizacji włączono fragmenty miejscowości:

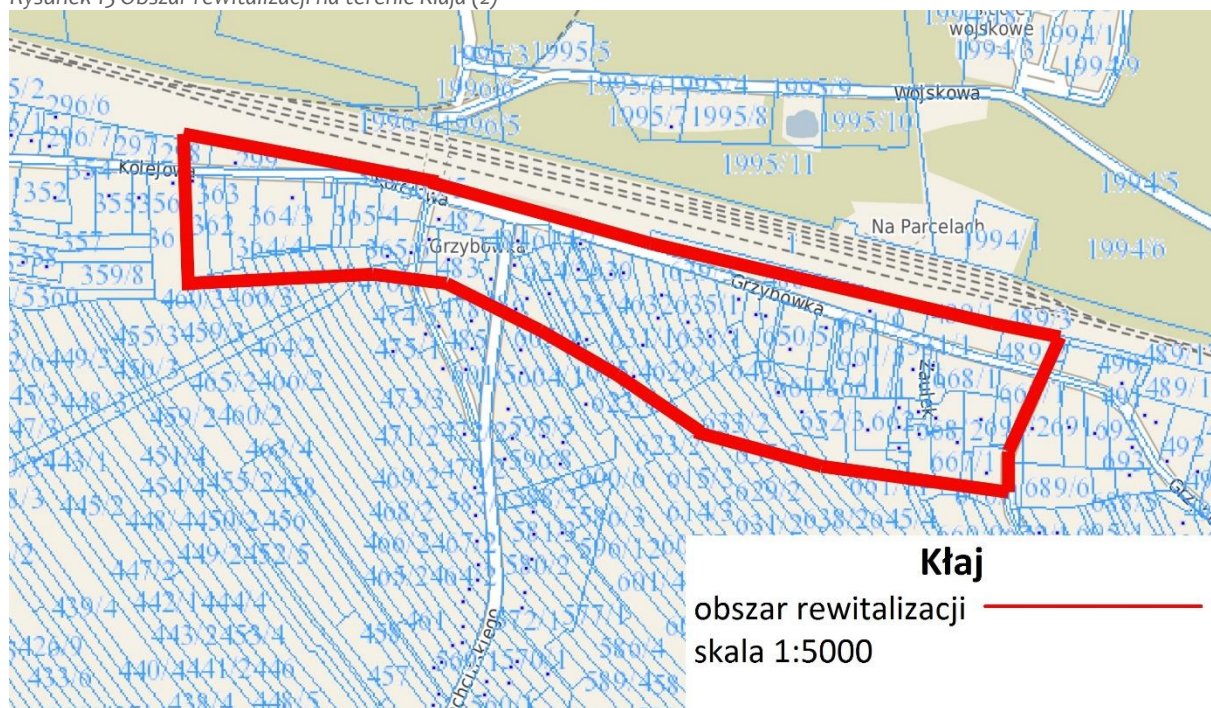
- Kłaj;
- Brzezcie;
- Targowisko.

Rysunek 14 Obszar rewitalizacji na terenie Kłaja (1)

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 15 Obszar rewitalizacji na terenie Kłaja (2)

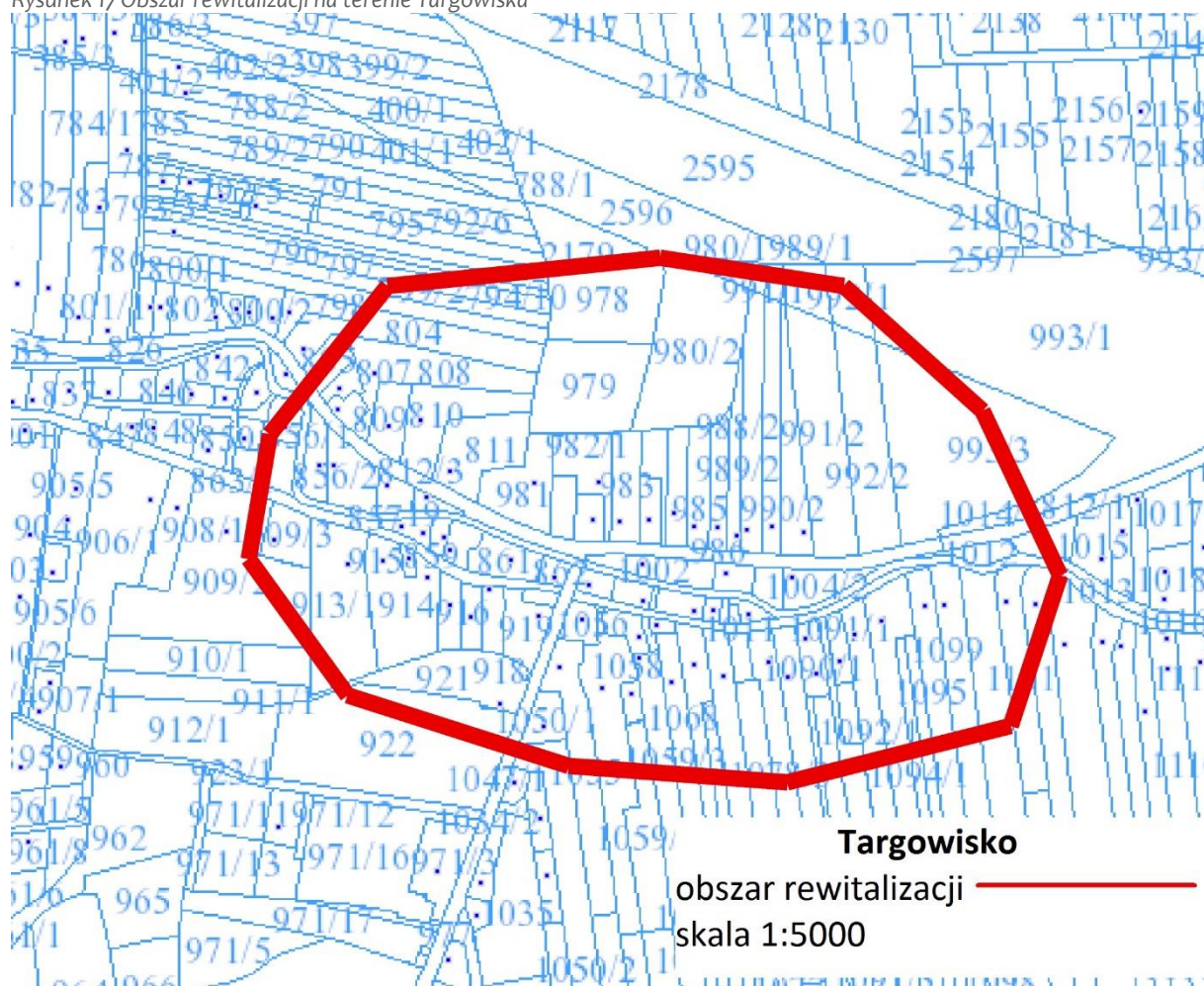
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 16 Obszar rewitalizacji na terenie Kłaja (3)

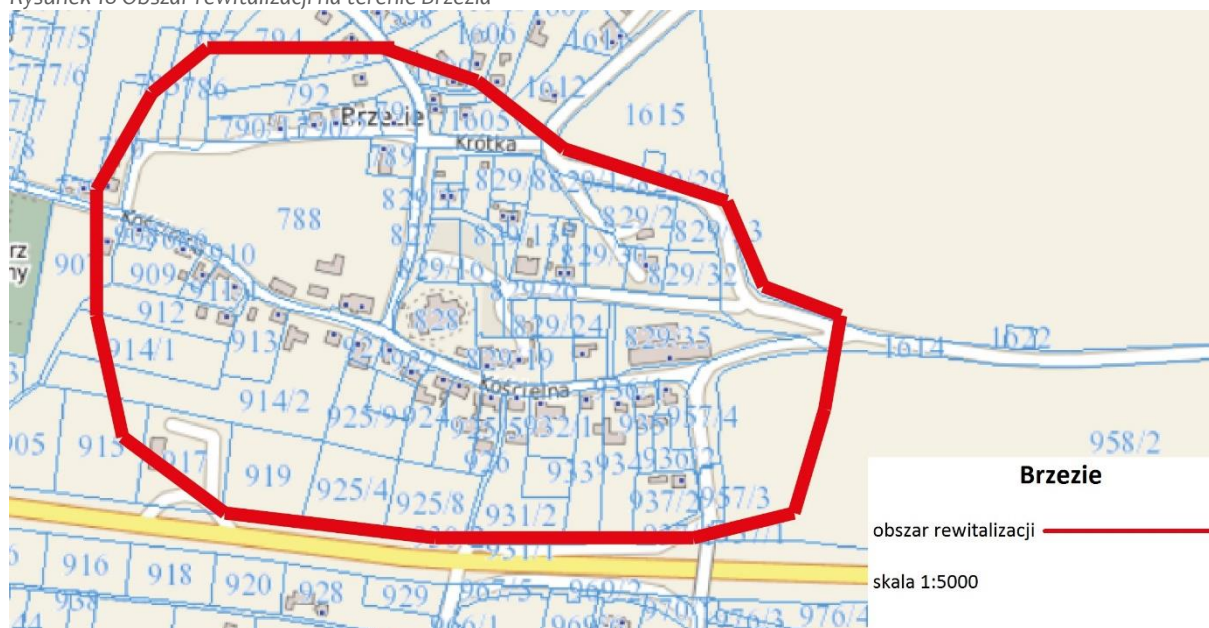
Rysunek 17 Obszar rewitalizacji na terenie Targowiska

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 18 Obszar rewitalizacji na terenie Brzezia

Źródło: opracowanie własne

Powierzchnia terenu wyznaczonego do rewitalizacji nie przekracza 20% powierzchni całej Gminy. Mieszkańcy wybranego terenu stanowią nie więcej niż 30% mieszkańców całej Gminy Kłaj.